

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

Kontrola sexuální kriminality

Bakalářská práce

Control of Sexual crime

Bachelor thesis

Vedoucí práce

Mgr. Tomáš Najman

Autor práce

Sabina Jandáčková

PRAHA

2024

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala zejména panu Mgr. Tomáši Najmanovi za odborné vedení mé práce, užitečné rady, vstřícný přístup a také za čas, který si na mě v rámci konzultací vyhradil. Dále bych ráda poděkovala za poskytnutý rozhovor, jenž je součástí této práce, oddělení mravnostní kriminality SKPV Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. března 2024

Sabina Jandáčková

Anotace

Bakalářská práce se věnuje problematice kontroly sexuální kriminality. V první kapitole jsou rozebrány důležité pojmy související se sexuální kriminalitou a následně jsou popsány jednotlivé trestné činy. Druhá kapitola se věnuje struktuře a rozsahu této trestné činnosti na území České republiky a taktéž pachatelům. Ve třetí kapitole jsou z etiologického hlediska popsány možné příčiny sexuální kriminality. Čtvrtá kapitola je věnována samotné kontrole kriminality, jsou zde popsány represivní i preventivní strategie, politika České republiky v těchto oblastech a stav kontroly. Dále jsou zde rozebrána represivní a preventivní opatření a taktéž mezinárodní aspekty kontroly kriminality. Obsahem poslední kapitoly je přepis rozhovoru s kriminalistou z oddělení mravnostní kriminality.

Klíčová slova

sexuální kriminalita * kontrola kriminality * sexuální násilí * prevence kriminality * trestní represe * znásilnění * pohlavní zneužití

Annotation

This bachelor thesis addresses the issue of controlling sexual crime. The first chapter examines important concepts related to sexual crime, followed by description of individual criminal offenses. The second chapter focuses on the structure and extent of sexual crime in the Czech Republic, as well as the profile of perpetrators. From an etiological perspective, the third chapter describes possible causes of sexual crime. Next chapter is concentrated on the actual control of sexual crime, encompassing both repressive and preventive strategies, the policy in Czechia and the state of control. Additionally, repressive and preventive measures are discussed along with the international aspects of crime control. The final chapter consist a transcription of the interview with a criminal investigator.

Keywords

sexual crime * crime control * sexual violence * crime prevention * criminal repression * rape * sexual abuse

Obsah

Úvod.....	7
1 Charakteristika sexuální kriminality	8
1.1 Vymezení základních pojmů	8
1.1.1 Mravnostní kriminalita	8
1.1.2 Sexuální násilí.....	10
1.1.3 Zvlášť zranitelná oběť	11
1.1.4 Sexuální deviace.....	12
1.2 Trestněprávní rovina.....	13
1.2.1 Znásilnění	14
1.2.2 Sexuální nátlak	16
1.2.3 Pohlavní zneužití.....	18
1.2.4 Soulož mezi příbuznými	19
1.2.5 Trestné činy spojené s pornografií	20
1.2.6 Navazování nedovolených kontaktů s dítětem.....	21
1.2.7 Připravovaná novela trestního zákoníku	21
2 Fenomenologie sexuální kriminality	23
2.1 Rozsah a struktura sexuální kriminality v České republice	24
2.2 Struktura pachatelů sexuálních trestných činů	27
2.3 Popis pachatelů sexuálních trestných činů	28
3 Etiologie sexuální kriminality	30
3.1 Přístupy ke zkoumání zdroje příčin.....	30
3.2 Příčiny sexuální kriminality	32
4 Kontrola sexuální kriminality.....	35
4.1 Kontrola kriminality	35
4.1.1 Represivní strategie	36

4.1.2 Preventivní strategie	38
4.2 Stav kontroly v České republice	41
4.2.1 Trestní politika České republiky	41
4.2.2 Preventivní politika České republiky.....	43
4.3 Represivní opatření kontroly sexuální kriminality.....	46
4.3.1 Trestání sexuální kriminality	47
4.3.2 Ochranné léčení.....	48
4.3.3 Zabezpečovací detence	50
4.4 Preventivní opatření sexuální kriminality	51
4.4.1 Primární prevence.....	51
4.4.2 Sekundární prevence	53
4.4.3 Terciární prevence.....	54
4.5 Kontrola sexuální kriminality na mezinárodní úrovni.....	55
4.5.1 Organizace spojených národů	56
4.5.2 Rada Evropy	57
4.5.3 Evropská unie	58
5 Rozhovor.....	60
Závěr.....	66
Seznam použité literatury.....	68
Seznam tabulek a grafů	76

Úvod

Sexuální delikty představují významný problém v rámci společnosti, který dosud často zůstával v pozadí veřejné diskuse. Mnohdy tabuizované, spojované s nejrůznějšími mýty, a i přes svoji závažnost velice často doprovázené sekundární viktimizací oběti a končící triviálním trestem pro pachatele. Sexuálně motivovaný trestný čin je nejen citelným zásahem do intimní sféry člověka a jeho integrity, ale rovněž může zanechat dlouhodobé či nevratné následky na psychice daného jedince.

V poslední době se však začíná sexuální kriminalita stávat více sledovaným tématem, a to jak médií, tak se o této problematice i více diskutuje napříč celou společností. Velký podíl na tom má i chystaná novelizace trestního zákoníku, která se přímo dotýká především skutkové podstaty trestného činu znásilnění, jež má nově pokrývat i velmi často vyskytující se jev u oběti označovaný jako „zamrznutí“.

Přestože má celková kriminalita v České republice dlouhodobě klesající trend, mravnostní kriminalita vykazuje opačné tendence. V čem však zůstává tento druh kriminality „stabilní“ je jeho latence, která se v porovnání s ostatními druhy kriminality trvale drží na jedné z nejvyšších odhadovaných hodnot. Se stále více se rozšiřujícím vlivem sociálních sítí se též společnost potýká s problémem nárůstu této kriminality i v internetovém prostředí, kde se obětí často stávají děti a mladiství. Jakými preventivními opatřeními lze kriminalitě předcházet a jaké represivní prostředky jsou dostupné k postihování pachatelů sexuální kriminality? To se autor pokusí zodpovědět v této práci. Rovněž je cílem předkládané práce vyhodnotit, jaká opatření jsou v rámci „boje“ proti sexuální kriminalitě efektivní.

K dosažení těchto cílů bude provedena důkladná analýza odborné literatury a relevantních poznatků z oblasti sexuální kriminality a její kontroly a jejich shrnutí. Porozumění této problematice bylo pro autora jedním z hlavních motivů volby tohoto tématu.

1 Charakteristika sexuální kriminality

1.1 Vymezení základních pojmů

Sexuálně motivované trestné činy jsou svou povahou závažným zásahem do intimní sféry člověka a taktéž útokem na osobní svobodu jedince v rozhodování o svém sexuálním životě. Mají značný dopad na oběť především po psychické stránce. Často je jedinec tímto činem poznamenán a ovlivněn na celý svůj život. Právě tato skutečnost zakládá, že je potřebné se co nejvíce zaměřit na kontrolu a prevenci. Taková jednání, která lidstvo neakceptuje a různými prostředky je reguluje, se v průběhu vývoje společnosti mění. Odvíjí se také od dané kultury, nastavením hodnot či přítomnosti náboženství v daném společenství.¹ Chráněné hodnoty se promítají zejména v oblasti trestního práva, které konkretizuje jednání, jež svým zásahem do svobody a intimity člověka ohrožují jeho integritu, a tudíž je žádoucí početnost těchto činů co nejvíce minimalizovat.

Pro lepší porozumění je nutné definovat si základní pojmy, se kterými vědy zabývající se prevencí a kontrolou sexuální kriminality pracují.

1.1.1 Mravnostní kriminalita

Samotný pojem sexuální kriminality spadá pod širší vymezení označené jako mravnostní kriminalita. S tímto termínem pracují některé kriminologické školy a také kriminalistické statistiky Policie ČR. Lze ji popsat jako „*soubor trestněprávně relevantních jednání, která jsou motivována pohlavním pudem či jsou motivována jinak (...), avšak přímo či zprostředkovaně útočí na sexuální integritu člověka*“². Výčet mravnostních trestných činů nalezneme především ve zvláštní části v Hlavě III zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku označené jako „Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“. Některé další trestné činy, zasahující též za určitých okolností do sexuální sféry jedince, najdeme i v dalších částech trestního zákoníku.

V rámci mravnostní kriminality se rozlišují zejména dvě kategorie trestných činů. V první řadě jde o sexuální trestné činy. V kriminologické literatuře se můžeme

¹ ŠELLENG, Dalibor. Mravnostní kriminalita. In: JELÍNEK, Jiří a kol.: *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2021, ISBN 978-80-7502-499-2, str. 329-330

² Tamtéž, str. 330

setkat s různými definicemi. Lze je souhrnně vymežit jako „*ukájení sexuálních potřeb způsobem, který je v rozporu s trestním zákonem*“.³ Druhou kategorií jsou pak trestné činy spojené s prostitucí. I přesto, že se tato práce věnuje primárně kontrole sexuálních trestných činů, je vhodné zmínit přístup českého práva ve vztahu k prostituci. V České republice je využíván aboliční přístup, což znamená že samotná prostituce není trestná, regulovány jsou pouze trestné činy související s prostitucí, jimiž jsou kuplířství (§ 189) a prostituce ohrožující mravní vývoj dítěte (§ 190).⁴

Sexuální trestné činy, kterým se autor v této práci primárně věnuje, nalezneme výhradně v ustanoveních § 185 - § 193, vyjma již zmíněných trestných činů spojených s prostitucí. Jedná se především o ty, jež nám regulují chování zasahující přímo do sexuální sféry člověka, zpravidla fyzickým kontaktem.⁵ Jde tedy o následující – znásilnění (§ 185), sexuální nátlak (§ 186), pohlavní zneužití (§ 187), soulož mezi příbuznými (§ 188) a navazování nedovolených kontaktů s dítětem (§ 193b).

Specifickou kategorií pak tvoří trestné činy související s pornografií. Jsou jimi následující – šíření pornografie (§ 191), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193) a účast na pornografickém vystoupení (§ 193a). Vzhledem k častému souběhu některého z těchto trestných činů se sexuálně motivovanými trestnými činy, zejména s trestným činem pohlavního zneužití, se jim autor v této práci bude také okrajově věnovat.

Určité trestné činy mimo hlavu III lze také za určitých okolností považovat za sexuálně motivované. Může jít například o trestný čin vraždy (§140), výtržnictví (§ 358), krádež (§ 205) nebo omezování osoby (§ 171), kdy daní pachatelé jsou

³ BOHUSLAV, L. a GŘIVNA, T. Mravnostní kriminalita. In: GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-7598-554-5, str. 298

⁴ Tamtéž, str. 298-299

⁵ BLATNÍKOVÁ, Š., FARIDOVÁ, P. a ZEMAN, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1. str. 13

zpravidla sexuální devianti.⁶ Je však zapotřebí zmínit, že většina sexuálně motivovaných trestných činů je páchána především nedelegantními jedinci.

1.1.2 Sexuální násilí

Sexuální násilí, nebo také sexualizované násilí, je pojmem rozsáhlejšího charakteru, jelikož obsahuje i takové formy jednání, které nejsou regulovány trestním právem. V posledních letech se odborníci přiklánějí spíše k označení „sexualizované“, jelikož lépe vystihuje fakt, že velká část těchto činů jsou zejména prostředkem pachatele k demonstraci síly nad obětí s cílem jejího ponížení či degradace.⁷ Kromě samotných činů regulovaných trestněprávními normami pod něj spadají i takové formy jednání, jako verbální sexuální obtěžování (narážky či nevyžádané návrhy se sexuálním podtextem) nebo takové, jež jsou úzce propojeny s reprodukčními právy, jako jsou vynucené sňatky, zabraňování používání antikoncepčních prostředků či nucení k potratu.⁸ Uvedený výčet není vyčerpávajícím, ale lépe přibližuje problematiku a obsáhlost tohoto termínu.

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje sexuální násilí jako „*jakýkoliv sexuální akt nebo pokus o něj, zahrnující nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování nebo jinak namířené proti sexualitě jedince s použitím nátlaku, provedeno kýmkoliv bez ohledu na vztah pachatele vůči oběti, a též bez ohledu na prostředí*“⁹. Nátlakem se rozumí nejen použití fyzické síly, ale i zastrasování či vydírání oběti (například v pracovním prostředí). Podrobnější definici uvádí americké Centrum pro prevenci a kontrolu nemocí. Ta obsahuje výčet všemožných forem kontaktního (zahrnující jak pokus, tak samotný dokončený čin) či nekontaktního (například vystavení oběti nevyžádané sexuální situaci nebo šíření pomluv) sexuálního násilí. Zmiňuje i absenci souhlasu, ať už

⁶ NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 425

⁷ CHOMOVÁ, Zuzana. Co je sexuální násilí? In: KUTÁLKOVÁ, Petra a KOBOVÁ, Lúbia (ed.) *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In Iustitia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2, str. 19

⁸ Tamtéž, str. 20-21

⁹ KRUG, Eg. et al., eds. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization [online], 3 October 2002. ISBN 9241545615. Dostupné také z: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1. str. 149. [cit. 2024-02-03]

z důvodu nezpůsobilosti souhlas udělit, či z důvodu nemožnosti jej dát nebo odmítnout.¹⁰

1.1.3 Zvlášť zranitelná oběť

Z vyplývajících závazků Směrnice Evropského parlamentu zařadila Česká republika do svého právního řádu zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. V ustanovení § 2 najdeme pojem tzv. zvlášť zranitelné oběti, jimiž jsou i oběti sexuálních trestných činů. Hlavním smyslem tohoto zákona je předcházet druhotné újmě, v případě obětí sexualizovaného násilí jde především o sekundární viktimizaci.¹¹

Kromě obecných práv plynoucích pro oběti trestných činů mají zvlášť zranitelné oběti například právo na bezplatnou odbornou pomoc, jako je psychologické nebo právní poradenství. Mimo jiné jim jsou také příslušné orgány povinné vyhovět v případě žádosti o zabránění kontaktu s pachatelem (respektive s osobou, kterou za pachatele označí), nebo se žádostí ohledně výběru pohlaví vyslychajícího či tlumočnicka. Pro samotný výslech se uplatňují určité zásady. S obětí zpravidla pracuje speciálně vyškolená osoba a je také v její snaze přistupovat k výslechu s co největší citlivostí a volit otázky tak, aby se týkaly pouze relevantních věcí k danému případu. Mimo to je ve snaze vyslychajícího provádět výslech takovým způsobem, aby se nemusel později opakovat. Jsou tedy i určité specifické metodiky, jak se na výslech se zvlášť zranitelnou obětí připravit.¹² Oběti trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou taktéž jedinou skupinou obětí s právem na peněžitou pomoc za nemajetkovou újmu. Může jít o újmu na jejich důstojnosti nebo osobnostních právech.¹³

¹⁰ Basile K.C., Smith S.G., Breiding M.J., Black M.C., Mahendra R. *Sexual Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements*, Version 2.0. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention; 2014. Dostupné z: https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/sv_surveillance_definitions-2009-a.pdf [cit. 2024-02-07]

¹¹ KALIBOVÁ, K. a HOUŽVOVÁ, M. Naděje na zlepšení? In: KUTÁLKOVÁ, Petra a KOBOVÁ, Ľubica (ed.) *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In lustritia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2, str. 41-43

¹² ČESKO. § 5 a § 17 - § 20 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) - znění od 28.6. 2022. In: e-Sbírka [online]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/45?zalozka=text> [cit. 2024-02-07]

¹³ KALIBOVÁ, K. a HOUŽVOVÁ, M. Naděje na zlepšení? In: KUTÁLKOVÁ, Petra a KOBOVÁ, Ľubica (ed.) *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In lustritia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2, str. 49

1.1.4 Sexuální deviace

Sexuální deviací (nebo také parafilii) se značí stav, kdy má daný jedinec vrozenou a nevyléčitelnou poruchu v oblasti sexuální preference. Definici a aktuální výčet parafilii uvádí Světová zdravotnická organizace (WHO) v Mezinárodní klasifikaci nemocí (ICD-11), kde ji definuje následovně: „*trvalé a intenzivní vzorce chování atypického sexuálního vzrušení, projevující se sexuálními představami, (...), jejichž zaměření zahrnuje osoby, které je pro věk či svůj stav činí neochotnými či neschopnými souhlasit, a na tomto základě osoba buď jedná nebo je svým jednáním znepokojuje.*“¹⁴ Mezi odborníky lze nalézt různá dělení a kategorizaci jednotlivých sexuálních parafilii. Nejobecněji se dělí na deviace v aktivitě a na deviace v objektu.

Deviace v aktivitě lze charakterizovat především ve způsobu, jakým člověk sexuálního uspokojení dosáhne. Řadí se sem exhibicionismus, voyerismus, frotérství, tušérství a jiné podobné poruchy. Pro kriminologii jsou významné zejména patologická sexuální agresivita a agresivní sadismus.

Deviace v objektu se projevuje atypickým zájmem jedince v objektu, který mu sexuální vzrušení způsobuje. Řadíme pod ně různé formy fetišismu, transvestitismus a pedofilii.¹⁵ Ta je svým možným dopadem nejen na mravnostní vývoj dítěte nejzávažnějším druhem v této kategorii.

Přítomnost parafilie u člověka však nutně neznamená jistotu páčání kriminální činnosti. Někteří z nich jsou schopni sublimovat svou poruchu do prospěšných činností a fungovat bez problémů ve společnosti. Naproti tomu se lze setkat s nedevariantními jedinci, kteří se za určitých okolností mohou sexuálně deviantního jednání dopustit.¹⁶

¹⁴ Paraphilic disorders. In: International Classification of Diseases, Eleventh Revision (ICD-11) [online]. Verze 01/2024. Geneva: World Health Organization, 2024. Dostupné z: <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en#2110604642> [cit. 2024-02-08]

¹⁵ BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1, str. 133

¹⁶ NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 425-426

Pro diagnózu některé z parafilí u jedince jsou stanoveny následující parametry. Kromě neadekvátní sexuální preference musí jedinec prožívat intenzivní, opakované touhy a představy, týkající se atypických sexuálních vzorů, a to nejméně po dobu 6 měsíců. Mimo jiné ho tyto představy také omezují v možnosti normálního fungování ve společnosti nebo je svým chováním realizuje, a tudíž ostatní ohrožuje.¹⁷

1.2 Trestněprávní rovina

Smyslem trestněprávní regulace určitých jednání je především ochrana důležitých právních statků. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nám ochraňují primárně, již v názvu obsaženou, možnost důstojného rozhodování jedince o svém sexuálním životě. V ustanoveních § 185 a § 186 trestního zákoníku se jedná hlavně o svobodu rozhodování v sexuálních vztazích. Dalšími trestnými činy se provázaně chrání také zdravý psychický vývoj dítěte a různé mravní zásady. Ustanovením § 188 je chráněn v první řadě zdravý vývoj lidstva kvůli možným zdravotním rizikům či degeneračním poruchám potomka zrozeného z příbuzenského vztahu. Všechny trestné činy také vyžadují úmyslné jednání.

U všech popisovaných trestných činů může být pachatelem jakákoliv fyzická nebo právnická osoba, bez ohledu na její pohlaví. Výjimku tvoří pouze trestný čin soulože mezi příbuznými, kde je trestní odpovědnost právnických osob vyloučena.¹⁸

Obětí, respektive zvláště zranitelnou obětí, může být taktéž bez ohledu na pohlaví kterákoliv fyzická osoba. Až do roku 2001 však takovou možnost právní úprava u znásilnění vylučovala a předmětem útoku mohla být pouze žena.¹⁹ Například

¹⁷ Georgia M. Winters, Cynthia Calkins, Emily Greene-Colozzi & Elizabeth L., Jeglic. *Mental Abnormalities in Sexually Violent Predator Evaluations: Ethical Use of Paraphilic Disorder Diagnoses*. Journal of Forensic Psychology Research and Practice [online]. 2019, 19(1):1-16. ISSN: 2473 - 2842. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330561554_Mental_Abnormalities_in_Sexually_Violent_Predator_Evaluations_Ethical_Use_of_Paraphilic_Disorder_Diagnoses/stats str 4. [cit.2024-02-08]

¹⁸ PELC, Vladimír. Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 608

¹⁹ Ustanovení § 241 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

na Slovensku může být podle aktuální právní úpravy u trestného činu znásilnění předmětem útoku pouze žena.²⁰

1.2.1 Znásilnění

Prvním trestným činem je znásilnění, které svou podstatou zákonodárce považuje za nejzávažnější. Tento trestný čin je charakteristický tzv. dvojím jednáním. Jde o násilné jednání a vykonání pohlavního styku. Pokud by tedy došlo pouze k násilnému jednání, půjde o tzv. kvalifikovaný pokus. Pachateli zanikne trestní odpovědnost za znásilnění a jeho jednání naplní skutkovou podstatu trestného činu vydírání (§ 175 trestního zákoníku).

Znění ustanovení § 185 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je následovné:

(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,
- b) na dítěti, nebo
- c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,
- b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo
- c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

Již zmíněné násilné jednání může mít různé formy. Použití násilí jako takového, čímž se myslí použití fyzické síly k překonání přímo kladeného či očekávaného odporu oběti. Pod tento pojem spadá i situace, kdy pachatel lstí uvede oběť do stavu bezbrannosti. Pohrůzkou násilím se poté rozumí situace, kdy pachatel působí na oběť psychicky a bezprostředně, či do budoucna vyhrožuje oběti použitím násilí. Nemusí být však namířeno pouze proti samotné oběti, může být směřováno i proti třetí osobě (typicky proti dětem, blízkým osobám, ...) nebo

²⁰ SLOVENSKO. Ustanovení § 199 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon v posledním znění – účinný od 13.2.2024 [online]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/pravne_predpisy/SK/ZZ/2005/300/vyhlasene_znenie.html [cit. 2024-02-09]

majetku. Pod pohrůzkou jiné těžké újmy se rozumí ohrožení cti nebo dobré pověsti.²¹

Vysvětlení pojmu zneužití bezbrannosti je klíčové zejména pro odlišení trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku (§186, odst. 2). Trestný čin sexuálního nátlaku v uvedeném odstavci chrání zejména oběti, které pachatel k pohlavnímu styku přinutí na základě závislosti oběti, nebo pokud zneužije svého postavení vůči ní. U znásilnění pachatel využívá stav, ve kterém je oběť zásadně omezená možností klást jakýkoliv účinný odpor řízený vůlí vůči pachateli. Může jít například o hluboký spánek, bezvědomí, opilost, vliv omamných látek ale i pro duševní poruchu nebo nízký věk, kdy oběť není schopná situaci zhodnotit a neví tudíž, že se má bránit.²²

Pohlavním stykem, ve smyslu odstavce 1, se rozumí pouze takové formy násilného vynucení pohlavního styku, vyjma soulože a pohlavního styku srovnatelným se souloží. Postihují se podle něj tedy méně závažné podoby sexuálního násilí. Může jít například o osahávání či líbání intimních partií. V odstavci 2 se jedná o samotnou soulož (spojení pohlavních orgánů muže a ženy) nebo o pohlavní styk srovnatelný se souloží (orální či anální styk).²³ Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2012 se o pohlavní styk srovnatelný se souloží jedná i v případě masturbace, kdy např. pachatel zasouvá do pochvy či análního otvoru prsty nebo různé předměty, či oběť přiměje k stimulaci jeho pohlavních orgánů.²⁴

Kromě již zmíněného provedení pohlavního styku souloží nebo způsobem srovnatelným se souloží na oběti, jsou v odstavci 2 chráněné děti do 18 let, a to vyšší trestní sazbou pro pachatele v rozmezí 2 až 10 let, bez ohledu na formu pohlavního styku a také v případě, pokud pachatel použije při spáchání zbraň.

²¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str. 250

²² PELC, Vladimír. Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7.vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 610

²³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str. 286-287

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.4.2012, sp. zn. 3 Tdo 182/2012 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/C4B061B251B00852C1257A4E0065913A?openDocument&Highlight=0, [cit. 2024-02-09]

Zbraní se rozumí „cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším“. Může jít tedy jak o střelnou zbraň nebo nůž, tak o různé předměty (cihla, ostré sklo). Nevyžaduje se, aby byla přímo použita, stačí pouhý fakt, že ji má pachatel k tomuto účelu u sebe.²⁵

Trestní sazbou 5 až 12 let jsou postihována jednání provedená na dítěti mladším 15 let, člověku omezeném na osobní svobodě, nebo pokud je takovým činem způsobena těžká újma na zdraví oběti. Takové případy trestní zákoník taxativně vyjmenovává v ustanovení § 122. Jde například o mučivé útrapy, zohyzdnění či o vyvolání potratu nebo usmrcení plodu.²⁶

Pokud by takovým jednáním pachatel způsobil smrt, zákon ukládá trestní sazbu v rozmezí mezi 10 až 18 lety. Jedná se o takové případy, kdy smrt oběti pachatel nezamýšlel, dojde k ní tedy v momentě použití velké intenzity násilí s úmyslem vykonání soulože s následkem smrti. Případem tzv. sexuální vraždy je situace, kdy pachatel ať s úmyslem přímým či nepřímým oběť usmrtí. Znamená to tedy, že je buď přímo jeho cílem oběť usmrtit nebo je srozuměn s takovou možností. Zmíněná situace se pak posuzuje jako trestný čin vraždy (§140).²⁷

Příprava je poté trestná u všech kvalifikovaných skutkových podstat trestného činu znásilnění, jelikož jsou s hranicí horní trestní sazby posuzovány jako zvlášť závažné zločiny, u nichž je podle ustanovení § 20 trestního zákoníku příprava trestná.²⁸

1.2.2 Sexuální nátlak

Tento trestný čin zavedl do našeho právního řádu až současný trestní zákoník. Zatímco trestný čin znásilnění nám chrání takové případy, kdy je do sexuální oblasti jedince zasahováno přímo pachatelem, sexuální nátlak nám pokrývá

²⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str.187

²⁶ Tamtéž 189-190

²⁷ BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1, str. 42

²⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str. 45-46

i nepřímou participaci pachatele. Jedná se o případy, kdy je pouze samotná oběť donucena pachatelem k nechtěným sexuálním praktikám a aktivitám.²⁹

Znění ustanovení § 186 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je následující:

(1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dítěti, nebo

b) nejméně se dvěma osobami.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,

b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(6) Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(7) Příprava je trestná.

Tento trestný čin obsahuje dvě skutkové podstaty. Hlavním záměrem té, jež je vymezena v odstavci 1, je ochrana oběti v situacích, kdy ji pachatel donutí k sebeukájení, obnažování nebo podobné aktivitě na které se ale přímo fyzicky sám nepodílí a nedochází zde k dotykům.

Druhá poté zahrnuje jak již zmíněné jednání, tak i pohlavní styk samotný. Rozdílem, jak již bylo řečeno v kapitole 1.2.1 je, že pachatel nejedná násilím, ale zneužívá svého postavení či závislosti oběti na něm. Typickým příkladem závislosti oběti na pachateli může být osoba vychovatele na táboře, učitele a jiné. Jde o případ, kdy je oběť nějakým způsobem odkázána na pachatele a je tudíž omezena svoboda jejího rozhodování. Nejde však o stav, ve kterém je oběť zcela bezbranná. V takovém případě by se už jednalo o zneužití bezbrannosti, ve

²⁹ KALIBOVÁ, K. a HOUŽVOVÁ, M. Naděje na zlepšení? In: KUTÁLKOVÁ, Petra a KOBOVÁ, Ľubica (ed.) *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In Iustitia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2, str. 38

smyslu ustanovení § 185. Zneužití svého postavení může i například lékař vůči pacientovi nebo nadřízený pracovník vůči svému zaměstnanci.³⁰

Kromě skutečností, které zakládají kvalifikovanou skutkovou podstatu podmiňující vyšší trestní sazbu pro pachatele, a jež jsou shodné u znásilnění, se u sexuálního útoku také vyskytuje způsob spáchání s účastí dalších dvou osob nebo jako člen organizované skupiny.

1.2.3 Pohlavní zneužití

Tento trestný čin chrání děti do 15 let a postihuje jakékoliv sexuální aktivity pachatele vedoucí k jeho sexuálnímu vzrušení. Zahrnuje tedy jak samotnou soulož a pohlavní styk srovnatelný se souloží, tak i mírnější formy – například osahávání nebo líbání pohlavních orgánů a jiné. Důležitá je zde zejména skutečnost, že i když dítě mladší 15 let s aktem souhlasí, trestní odpovědnost pachatele nezaniká.³¹

Ustanovení § 187 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku zní takto:

- (1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.

K odlišení od kvalifikované skutkové podstaty obsažené v odstavci 3, písmene a) trestného činu znásilnění, je zde absence násilného jednání. Jak již bylo zmíněno výše, i kdyby dítě mladší 15 let s jakoukoliv formou pohlavního styku souhlasilo, pachateli trestní odpovědnost vzniká. Častým problémem praxe jsou případy, kdy dojde k sexuálním praktikám mezi dítětem mladším 15 let a jedincem

³⁰ PELC, Vladimír. Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání.* Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 612-613

³¹ PELC, Vladimír. Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání.* Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 613

starším 15 let. Zákon totiž zakládá trestní odpovědnost i u takových případů, kde však může jít o milostný citový vztah mezi nimi.

Kvalifikovanou skutkovou podstatu naplní poté pachatel, který spáchá tento čin na osobě svěřené jeho doзору. Může jít tedy například o rodiče dítěte nebo učitele.³² Stejně tak bude potrestán pachatel zneužívající závislosti oběti či svého postavení, jak již bylo vysvětleno v kapitole 1.2.2. Vyšší trestní sazbou bude potrestán pachatel, jež svým jednáním způsobí těžkou újmu na zdraví, či smrt. Příprava je poté trestná ve všech případech, jelikož se jakoukoliv formou jedinec dopouští zvláště závažného zločinu.

1.2.4 Soulož mezi příbuznými

Ustanovení § 188 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku zní:

Kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

Tímto trestným činem jsou zpravidla postihováni oba souložníci, kdy jde o příbuzného v pokolení přímém (rodič, prarodič) či sourozence. Trestní odpovědnost by byla vyloučena pouze u toho, komu podle trestního zákona nepřísluší (tudíž dítěti do 15. roku života). Pokud by však chyběl souhlas jedné ze zúčastněných stran, jednalo by se o jednočinný souběh s trestným činem znásilnění či pohlavním zneužitím. Důvodem je odlišný zájem, který nám tato skutková podstata chrání. Zde jde především o zdravý vývoj lidstva, jelikož příbuzenská soulož je společností nežádoucí jev nejen z morálního pohledu. Z jedné studie provedené v České republice vyplynulo, že 42 % narozených dětí z příbuzenského vztahu mělo vrozené vady nebo předčasně zemřelo. Z tohoto důvodu ustanovením chráníme před možnými zdravotními riziky potomka z příbuzenského vztahu.³³

³² PELC, Vladimír. Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 613-614

³³ Green, Stuart P. *Incest. Preventing birth defects.* In: Green, Stuart P. *Criminalizing sex: a unified liberal theory.* 1. vydání. New York: Oxford University Press, 2020. ISBN: 9780197507483, str. 267

1.2.5 Trestné činy spojené s pornografií

Z vyplývajících závazků členství v Evropské unii byly do našeho právního řádu vneseny trestné činy, jejichž smyslem je hlavně ochrana mravního, fyzického a psychického vývoje dětí. Jelikož mají častou spojitost s již popsányými předešlými trestnými činy, autor jejich problematiku v této části stručně přibližuje k lepšímu pochopení souvislostí.

V první řadě je nutné vymezit pojem „pornografické dílo“. Tento termín přímo trestní zákoník nedefinuje. V usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. června 2011 lze nalézt definici pornografického díla vymezenou takto: *„jakýkoli předmět, který je-li pozorován ať přímo nebo prostřednictvím technického zařízení, zvláště intenzivním a vtíravým způsobem zasahuje a podněcuje samotný sexuální pud. Současně takové dílo podle převládajících názorů většiny členů společnosti hrubě porušuje uznávané morální normy dané společností a vyvolává v nich pocit studu. Pro pornografický charakter je rozhodující obsah celého díla, nikoli jen jeho určitá část, výseč, kapitola nebo úryvek apod.“*³⁴ Pro právní judikaturu jsou stěžejními zejména taková díla, která mohou ohrozit mravní, psychický nebo fyzický vývoj dítěte a dále taková díla, která svou povahou nejsou společností morálně přijatelná (zobrazující hrubé násilí na člověku či pohlavní styk se zvířaty).

Trestný čin šíření pornografie (§ 191) postihuje rozličné formy nakládání s pornografií zobrazující násilí nebo neúctu k člověku. Stejně tak, pokud se jedná o pornografické dílo zobrazující pohlavní styk se zvířetem. Zákon také chrání děti před přístupem k pornografii, včetně tzv. prosté, která by mohla ohrozit mravní vývoj dítěte.

Široce se pak zákon staví k dětské pornografii. Jde o trestné činy – výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193) a účast na pornografickém představení (§ 193a). Postihují se prakticky jakékoliv možné formy nakládání s pornografickým dílem zobrazující dítě – od samotné výroby, přechovávání, zpřístupňování či po samotný prodej. Trestné je

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.6. 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/2011. [online] Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E470BC5C1F85C0A6C1257A4E006A6611?openDocument&Highlight=0, [cit. 2024-02-09]

i získávání přístupu k ní skrz informační nebo komunikační technologie. Dále se postihuje přiměření dítěte k výrobě pornografie nebo účast na představení, ve kterém dítě účinkuje. Dítětem je ve všech případech myšlen člověk do 18 let nebo kdo se jako dítě jeví. V tomto smyslu jsou postihována i animovaná pornografická díla.

1.2.6 Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Tento trestný čin je specifický tím, že k naplnění jeho skutkové podstaty postačí např. pozvání dítěte na schůzku s úmyslem na něm vykonat jeden z taxativně vyjmenovaných trestných činů. Jde o předčasně dokonaný trestný čin, můžeme ho označit jako přípravu k dalším trestným činům.³⁵ Ustanovení je následující:

Kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 3 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Je úzce spjat s pojmem tzv. kybergroomingu. Pachatel zpravidla pod falešnou identitou navazuje kontakt s dítětem přes sociální sítě a po získání důvěry mu navrhne setkání v realitě.³⁶ Mimo to se může snažit z dítěte vylákat intimní fotografie, kterými také často dítě vydírá, pokud ke schůzce nechce přistoupit. Právě pouhé pozvání dítěte stačí k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu. Tento fenomén se dostal do podvědomí lidí díky dokumentárnímu filmu „V síti“, který rozšiřuje osvětu zejména mezi rodiče, jež často nemají přehled o aktivitě svého dítěte na internetu.

1.2.7 Přípravovaná novela trestního zákoníku

V souvislosti s aktuálně projednávanou novelou trestního zákoníku, jež by měla vstoupit v platnost k 1.1.2025, je vhodné se zmínit o změnách, které se oblasti sexuálních trestných činů týkají. Vzhledem k tomu, že je připravovaná novela stále v projednávání, vychází autor práce z informací aktuálních ke dni 12.2.2024.

Největší změna se bezpochyby týká trestného činu znásilnění, kde má být dosavadní koncept násilného donucení k pohlavnímu styku změněn na

³⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str. 302

³⁶ Redakce OPK a KOSOŤÁ, L. *Kybergrooming*. [online] In: *Prevencekriminality.cz* 19.1.2022. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/kybergrooming/> [cit. 2024-02-09]

nekonsensuální pohlavní styk. Podle tohoto konceptu to v praxi znamená, že jestliže osoba projeví seznatelnou vůlí nesouhlas k pohlavnímu styku (ať už verbálně či neverbálně – gestem, pláčem, nesouhlasným postojem těla), bude ten, kdo s ní souloží nebo pohlavní styk srovnatelný se souloží vykoná, trestně odpovědný za trestný čin znásilnění.

Méně závažné formy pohlavního styku by měly být postihovány podle stejného konceptu nově jako trestný čin sexuálního útoku. Toto rozdělení by podle návrhu Ministerstva spravedlnosti mělo přinést vhodnější nastavování výši trestních sazeb.³⁷

Mimo jiné by měl být přímo v trestním zákoníku zakotven pojem „zneužití bezbrannosti“. To by mělo rozšířit okruh možných stavů oběti, ve kterých se není schopna vůči pachateli bránit. Tzv. „zamrznutí“ postihuje podle dosavadních výzkumů až 70 % obětí. Jde o obranný mechanismus těla, který v následku šoku vyvolává částečnou paralýzu oběti.³⁸ Nově by měly být díky tomuto ustanovení chráněny také děti do 12 let, na které by bylo automaticky nahlíženo jako na bezbranné. Jakákoliv sexuální praktika s nimi by pak podle své formy byla posuzována jako znásilnění nebo sexuální útok. Pro pachatele by to tudíž znamenalo přísnější trestní sazby.³⁹

³⁷ Ministerstvo spravedlnosti. *Poslanci v prvním čtení podpořili redefinici znásilnění*. [online] In: Justice.cz, 7.2.2024. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rozcestnik/-/clanek/poslanci-v-prvnim-cteni-podporili-redefinici-znasilneni-kopirovat-> [cit. 2024-02-10]

³⁸ Amnesty International. *Nový průzkum: Postoj Čechů ke znásilnění se lepší, spoluvinu obětem přesto přisuzuje nejméně 40 procent lidí*. [online] In: Amnesty.cz 6.12.2022. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5562/novy-pruzkum-postoj-cechu-ke-znasilneni-se-lepsi-spoluvinu-obetem-presto-prisuzuje-nejmene-40-procent-lidi> [cit. 2024-02-10]

³⁹ Česká televize. *„Ne znamená ne“. Změna definice prošla ve sněmovně prvním čtením*. [online] In: Čt24.ceskatelevize.cz 7.2.2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ne-znamená-ne-změna-definice-znasilneni-prošla-ve-snemovne-prvnim-ctenim-345791> [cit. 2024-02-10]

2 Fenomenologie sexuální kriminality

K možnosti nalézání efektivních kontrolních prostředků a strategií ke zvládnutí kriminality nám velkou mírou přispívá kriminální fenomenologie. Tato disciplína se zaměřuje na systematický popis kriminality, zkoumá její strukturu i dynamiku,⁴⁰ a pomáhá nám tudíž lépe kriminalitu mapovat. Analyzování těchto dat nám pomáhá porozumět trendům v určitém druhu kriminality a umožňuje nám efektivněji reagovat na změny a aktuální problémy v oblasti její kontroly.

Problémem nejen u mravnostní kriminality je skutečnost, že i když nám zjištěné informace poskytují určitou možnost orientace v problému, není nikdy možné odhalit každý trestný čin, jenž se odehrál. Kriminologie takto označuje tzv. skutečnou kriminalitu, tedy veškerou trestnou činnost, která se stala, i když nebyla policií zjištěna. Trestné činy, které jsou odhaleny policií nebo jsou na základě občanského podnětu policií zaevidovány, jsou označeny jako registrovaná kriminalita. Rozdíl mezi nimi poté tvoří latentní kriminalita.

Nejvýznamnějším zdrojem registrované kriminality jsou v první řadě policejní statistiky spravované Odborem věcných gescí a statistik spadající pod Policejní prezidium. Tato evidence třídí trestné činy podle jejich druhu a využívá tzv. takticko-statistické klasifikace (TSK). To nám umožňuje mít podrobnější přehled i co se týče povahy spáchání některých trestných činů (např. u pohlavního zneužití je trestný čin rozdělen i z hlediska, zda pachatel zneužil závislosti oběti nebo zda tak učinil za účelem získání finančního prospěchu). Vedle registrovaných skutků podává informace o počtu objasněných trestných činů, respektive o těch, kde byl zjištěn jejich pachatel. Mimo jiné také zahrnuje informace o různých skupinách pachatelů nebo způsobené škodě. Sexuální trestné činy jsou řazeny pod druh mravnostní kriminality a jsou značeny čísly 201-297.

Druhou významnou institucí, spravující statistiky státních zastupitelství a soudů, je Ministerstvo spravedlnosti. V těchto statistikách nalezneme především informace týkající se počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob. Jsou využitelné at' už z hlediska analýzy ukládaných trestů za jednotlivé trestné činy,

⁴⁰ ZOUBKOVÁ, Ivana et. al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4, str. 89

tak ohledně zkoumání efektivity orgánů činných v trestním řízení díky údajům o délce řízení.⁴¹

2.1 Rozsah a struktura sexuální kriminality v České republice

Rozsah kriminality nám určuje údaj o celkovém počtu registrovaných trestných činů na určitém území v určitém časovém rozmezí. V roce 2023 bylo na území České republiky spácháno celkem 181 417 trestných činů. Objasněných z nich pak bylo 82 992 (45,8 %).

Mravnostní kriminalita se na celkovém počtu podílela pouze z 1,8 % a to počtem 3 201 registrovaných skutků. Sexuálních trestných činů, popsanych v kapitole 1.2, bylo spácháno celkem 1 919 a trestných činů spojených s pornografií 843.⁴² Pro lepší přehled jsou v následujících tabulkách uvedeny jednotlivé trestné činy s přesným počtem registrovaných skutků, v závorce je uveden počet z nich objasněných.

Tabulka 1 Počty jednotlivých registrovaných (objasněných) skutků – sexuální TČ

Sexuální trestné činy (za rok 2023)	
Znásilnění	917 (530)
Sexuální nátlak	95 (47)
Pohlavní zneužití	852 (535)
Soulož mezi příbuznými	11 (7)
Navazování nedovolených kontaktů s dítětem	44 (24)
Celkem	1 919 (1 143)

Zdroj: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality za rok 2023. [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx> [cit. 2024-02-12]

⁴¹ HULMÁKOVÁ, Jana. Stav, struktura a dynamika kriminality. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 149-152

⁴² Policie ČR. Vývoj registrované kriminality v roce 2023. [online] In: Policie.cz 12.1.2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx> [cit. 2024-02-12]

Tabulka 2 Počty jednotlivých registrovaných (objasněných) skutků – TČ spojené s pornografií

Trestné činy spojené s pornografií (za rok 2023)	
Šíření pornografie	125 (68)
Dětská pornografie a zneužití dítěte k ní ⁴³	716 (401)
Účast na pornografickém představení	2 (2)
Celkem	843 (471)

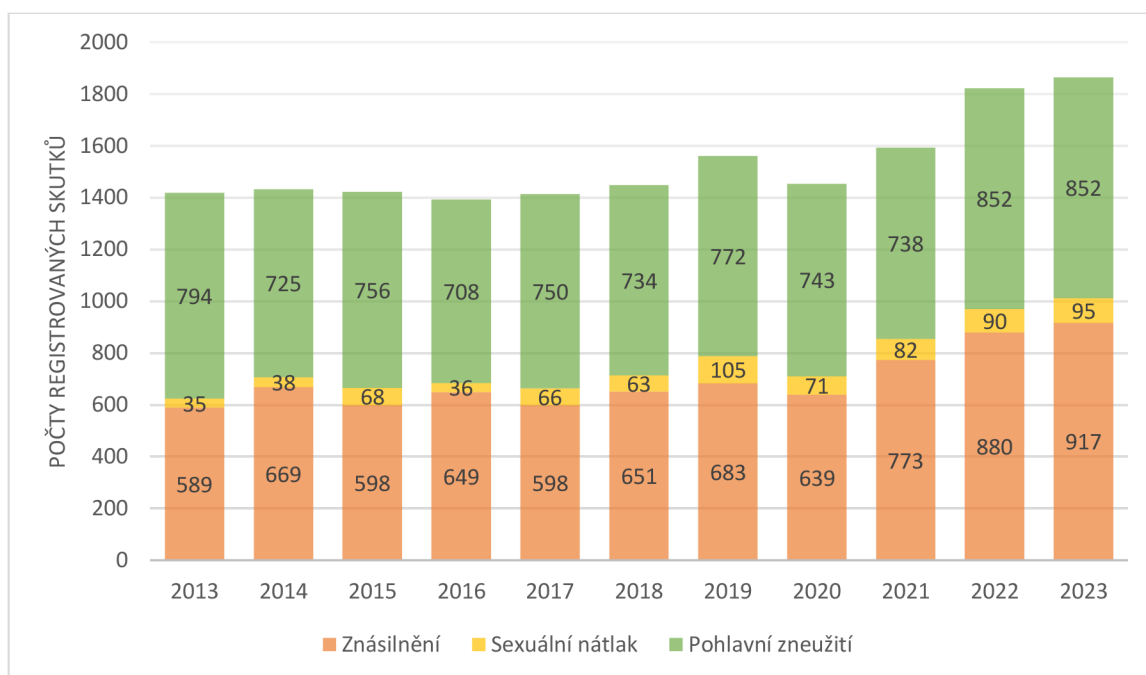
Zdroj: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality za rok 2023. [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx> [cit. 2024-02-12]

Z uvedených dat vyplývá, že nejzastoupenějšími trestnými činy byly bezpochyby trestné činy znásilnění a pohlavní zneužití. U trestných činů spojených s pornografií byly poté nejzastoupenějšími trestnými činy výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192) a zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193). Pro úplnost dat je důležité poznamenat, že v České republice byly spáchány dva skutky sexuálních vražd se stoprocentní objasněností.

K meziročnímu porovnání vývoje dynamiky sexuálních trestných činů a počty jednotlivých skutků zvolil autor 10leté rozmezí. Jelikož trestné činy spojené s pornografií (vyjma § 191 šíření pornografie) byly do policejních statistik vnesené teprve v roce 2021, v porovnání je autor nezahrnuje. Ze stejného důvodu nezahrnuje do srovnání navazování nedovolených kontaktů s dítětem (§ 193b). Pro komparaci zvolil z důvodu vysoké závažnosti a relevance trestné činy znásilnění, sexuální nátlak a pohlavní zneužití.

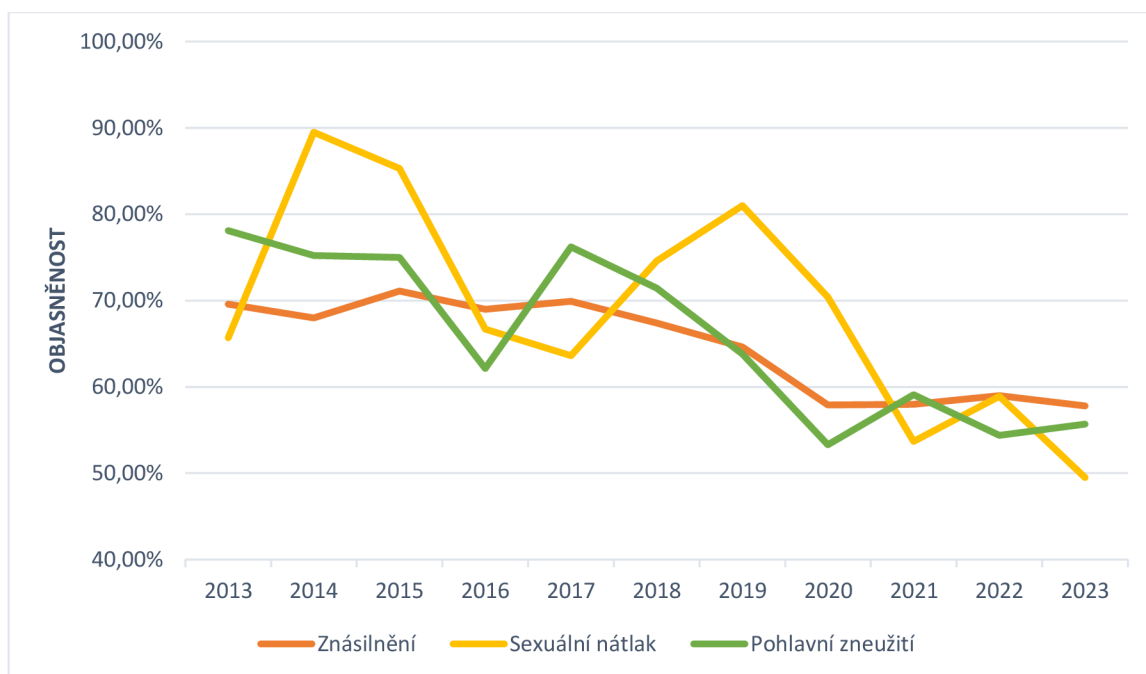
⁴³ TKS zahrnuje trestné činy v ustanoveních § 192 a § 193 TZ společnou statistikou

Graf 1 Počty vybraných TČ v meziročním srovnání 2013-2023



Zdroj: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2023. [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-12]

Graf 2 Míra objasněnosti (v %) u vybraných TČ



Zdroj: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2023. [online]. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-12]

Z uvedených grafů vyplývá, že počet registrovaných skutků sexuální kriminality má rostoucí trend, zatímco jejich objasněnost klesá. Nemusí to ale nutně znamenat, že by se skutečný počet skutků stále zvyšoval.

I přesto je stále sexuální kriminalita svým druhem jednou s největší latencí. Jedním z možných zdrojů informací o latentní kriminalitě jsou viktimizační výzkumy nebo tzv. self – reporty. Ty slouží ale pouze orientačně, jelikož vždy závisí, jak si zadané otázky respondent vyloží. V České republice se dlouhodobě takovýto výzkum neprovádí, pro obecné účely jsou zpravidla využívány data získaná výzkumy v zahraničí, což nám může alespoň přiblížit, jak vysokou míru latence tento typ kriminality postihuje. Podle Radana Šafaříka je například v případě trestného činu znásilnění každoročně v České republice spácháno přibližně 12 000 skutků, z toho je pouze 5 % ohlášeno na policii.⁴⁴

2.2 Struktura pachatelů sexuálních trestných činů

Z policejních statistik lze zjistit i informace týkající se pachatelů z hlediska jejich skupinového zařazení. V roce 2023 bylo z celkového počtu 1 919 registrovaných sexuálních trestných činů v témže roce objasněno 1 143 skutků. Z toho bylo 205 skutků spáchaných opakovaně trestanými osobami, 122 cizinci, pod vlivem alkoholu či jiné OPL 77 a dětmi do 18 let 353. Tabulka na následující straně obsahuje podrobný rozpis k možnému srovnání.

Co se týče pohlaví pachatelů, policejní statistiky veřejně neprezentují podíl žen a mužů u spáchaných trestných činů. U nejzastoupenějšího trestného činu znásilnění bylo podle zprávy Českého statistického úřadu z roku 2019 zjištěno, že drtivou většinou pachatelů byli muži (99 %) - podíl ženských obětí byl 90 % a 10 % bylo obětí mužských.⁴⁵

⁴⁴ ŠAFAŘÍK, Radan. Znásilnění: donucení k pohlavnímu styku násilím, či absence souhlasu? In: ŠIMÁČKOVÁ, K., HAVELKOVÁ, B., ŠPONDROVÁ, P. (eds.) *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, ISBN 978-80-7598-761-7, str. 269-272

⁴⁵ Český statistický úřad. Oběti a pachatelé vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2019. [online] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/151439704/30000420k06.pdf/ca785fec-a1be-4844-8a0e-78b0d8010fa1?version=1.1> [cit. 2024-02-12]

Tabulka 3 Podíl jednotlivých skupin pachatelů podle druhu spáchaného TČ (2023)

	Opakovaně trestané os.	Cizinci	Pod vlivem OPL	Děti
Znásilnění	148	88	62	56
Sex. nátlak	8	6	1	13
Pohlavní zneužití	46	25	14	281
Soulož mezi příb.	2	0	0	1
NNKSD ⁴⁶	1	3	0	2
Celkem	205	122	77	353

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2023. Policie České republiky [online]. Praha: Policie ČR, [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>

2.3 Popis pachatelů sexuálních trestných činů

Pachatele sexuálně motivovaných trestných činů základně dělíme na ty, u nichž je přítomna sexuální deviace a na ty, co sexuálně deviantní nejsou.

U případů sexuálně zneužívaných dětí rozděluje Čírtková pachatele do dvou hlavních skupin – na pachatele situační a preferenční.

Situační pachatelé netrpí žádnou sexuální deviací, lze je popsat jako normální jedince, kteří až na základě vnějších okolností zneužijí k uspokojení svých sexuálních potřeb dítě. Mezi tyto okolnosti můžeme zařadit různé životní krize, např. rozvod, ztrátu zaměstnání či narození dítěte. V takových případech hraje roli hlavně dostupnost oběti. Pachatel si dítě vybírá ne na základě sexuální preference, ale na základě možnosti, jak ukojit své sexuální potřeby. U tohoto druhů pachatelů není zpravidla nalezena dětská pornografie.

Naproti tomu preferenční pachatelé jsou výhradně a pouze zaměřeni na děti. Neprojevují zájem o dospělé a obvykle mají i vyhraněný typ oběti. V této souvislosti jsou pak i mimo pedofilii známé pojmy hebefilie (zaměření na dospívající dívky, s náznaky růstu prsou či pubického ochlupení) či efebofilie

⁴⁶ NNKSD – zkratka pro označení trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem

(dospívající chlapci, s naznačením pubického ochlupení)⁴⁷. Přechovávání dětské pornografie je poté u těchto pachatelů velmi častým jevem.⁴⁸

U znásilnění existuje široká škála typologií pachatelů od různých autorů. Lze je například rozdělit podle Dianiška do čtyř skupin.

Prvního z nich lze označit jako výhradně sexuálního pachatele, kterému jde především o dosažení sexuálního uspokojení. Používá vůči oběti pouze takové síly, jež stačí k dosažení jeho záměru. Sadistický pachatel je naproti tomu vůči oběti mimořádně násilný a sexuálního uspokojení dosahuje jak přes fyzické, tak psychické utrpení své oběti. Dalším typem je pachatel, jemuž při znásilnění nejde primárně o samotný pohlavní styk, nýbrž o prosazení pocitu síly a kontroly nad obětí, často ji tak ponižuje či degraduje. Posledním je příležitostný pachatel, vyznačující se nízkým společenským vědomím, kterého ke znásilnění vede impulzivita.⁴⁹

⁴⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1.vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, str. 478

⁴⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 168-169

⁴⁹ GŘIVNA, T. a BOHUSLAV, L. Mravnostní kriminalita. In: GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 304

3 Etiologie sexuální kriminality

Ke kontrole kriminality nám rovněž svými poznatky napomáhá kriminologická disciplína zvaná etiologie. Je velmi významná zejména z důvodu, že se věnuje zkoumání příčin a podmínek vedoucích k páchání kriminality. K efektivní kontrole jsou tudíž takové poznatky podstatným zdrojem informací. Kriminogenní faktory (neboli rizikové činitele), můžeme popsat jako „*okolnosti, které vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchání trestných činů*“⁵⁰. Mohou vycházet jak z individuálních dispozic jedince, tak z nefunkčně nastaveného normativního systému, který neodpovídá potřebám společnosti.⁵¹

U sexuální kriminality se dá zdůvodnit kriminální chování na základě faktorů vnitřních a vnějších. Mezi vnitřní faktory řadíme genetický a biologický základ jedince. Může jít o různé psychické poruchy, přítomnost sexuální deviace či psychologický rámec osobnosti, kdy má jedinec např. problém se zvládnutím agrese, je impulzivní či absentuje empatií. Vnějšími vlivy se pak rozumí rodina, výchovný a socializační proces jedince, využití volného času, kolektiv, v němž se pohybuje, či média a internet.⁵²

3.1 Přístupy ke zkoumání zdroje příčin

V rámci vývoje kriminologie se formovala i řada teorií, které se snažili vysvětlit zdroje a možné okolnosti vedoucí k delikventnímu chování. Lze je rozdělit na 4 klíčové přístupy, kterými jsou:

1. Biologicko – psychologický
2. Psychologický
3. Sociologický
4. Polyetiologický / interdisciplinární (propojující výše zmíněné přístupy)⁵³

⁵⁰ TITLOVÁ, M. Násilná kriminalita. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2, str. 301

⁵¹ ZOUBKOVÁ, Ivana et. al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4, str. 92-93

⁵² TITLOVÁ, M. Násilná kriminalita. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2, str. 301-302

⁵³ VETEŠKA, J. a FISCHER, S. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. 1. vydání. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0731-5, str. 76-77

Některé teorie se snažily najít základ v genetických a biologických predispozicích jedince. Jako příklad lze uvést známou Lombrosovu Teorii rozeného zločince. Lombroso na základě získaných poznatků z antropologických měření lebky u pachatelů tvrdil, že potenciální kriminální dráhu lze u jedince predikovat na základě měřitelných duševních i tělesných znaků. Jinou teorii poté zavedl Goddard, jenž jednu z hlavních příčin kriminality spatřoval v oligofrenii neboli nízké úrovni mentálních schopností. Přítomnost podprůměrné inteligence je i v nynějších výzkumech vězňených osob velmi častým jevem. Novější biokriminologické teorie se objevily ve spojení s rozvojem medicíny. Začaly se více zabývat chemickými procesy v těle a pokoušely se nalézt možné vlivy hormonů či jiných látek na psychiku člověka. Rovněž svoji pozornost zaměřily na fyzické aspekty různých psychických poruch a onemocnění.

Psychologické teorie zkoušely nalézt zdroj delikvence zejména v duševních pochodech člověka. Významnou teorií je Bowlbyho teorie připoutání (attachment theory). V té zmiňuje důležitost vazby dítěte na matku, a tvrdí, že pokud je tato vazba narušena, vede to u jedince ke značným problémům v následné socializaci a přijímání společenských norem a hodnot. Zdůraznil tak zásadní roli vztahu dítěte s matkou ve zdravém vývoji jedince. Lze zmínit i teorie založené na temperamentu a charakteru člověka nebo teorie sociálního učení. Moderní přístupy pracují hlavně s tím faktem, že deviantní chování není dědičné, nýbrž je následkem deficitů v procesu socializace jedince, od výchovy k socializačnímu učení, po začleňování se do společnosti.

Sociologické teorie se poté soustředí na to, jak na jedince působí jeho začlenění do různých sociálních skupin, jak je ovlivněn danou kulturou, jaké mají vlivy sociální stratifikace a možnosti rovných příležitostí atd. U tohoto přístupu nelze opomenout Teorii sociální kontroly, jež je teoretickým východiskem při tvoření Strategie prevence kriminality v České republice. Tato teorie vychází ze tří hlavních prvků, které ve spojení mohou vést k delikventnímu chování. Jde o následující – osobnost motivovaného pachatele, potenciální oběť a nepřítomnost „strážce“ oběti před útokem. Pokud jeden z těchto aspektů eliminujeme, můžeme podle této teorie předejít spáchání trestného činu.

Spojením všech zmíněných přístupů vznikly v rámci etiologie kriminality i polyetiologické teorie. Lze zmínit například teorii Krause, který vnímá deviantní chování jako příčinu řady faktorů jak endogenních (vrozených dispozic), tak exogenních (vnějších vlivů prostředí), jež jedince formují.⁵⁴ Moderní výzkumy se právě zaměřují při zjišťování příčin na obě tyto složky, jelikož je nelze vnímat izolovaně.

3.2 Příčiny sexuální kriminality

Při zkoumání možných příčin a důvodů, které pachatele vedly ke spáchání sexuálního trestného činu se odborníci ve výzkumech zaměřují na charakteristiku pachatele. Ve svém zkoumání se soustředí především na tři oblasti – historické, nebo též vývojové faktory, individuální faktory a situační faktory.

Faktory ovlivňující vývoj jedince nalzáme zejména v rodinném prostředí a v chování jedince v rámci sexuálních vztahů. Dítě může být v rodinném prostředí vystaveno různým formám násilí. Nestabilní rodinné zázemí je obecným kriminogenním faktorem i pro jiné druhy kriminality a může také zvyšovat výskyt sociálně patologických jevů u jedince. Některé studie se zaměřily na to, které formy přítomného násilí v dětství a jakým způsobem, mohou jedince ovlivnit a vést k riziku páchaní sexuální kriminality. Jde o násilí sexuální, fyzické či emoční a významné je též vystavení dítěte násilí domácím. Některé studie prokázaly, že pachatelé, jež byli sami v dětství sexuálně zneužiti, byly později pachateli sexuální trestné činnosti na dětech. Jedinci, kteří poté v dětství zažívali fyzické násilí mířili své útoky spíše proti dospělým. Všechny zmíněné formy násilí pak u jedince mohou vést ke snížení empatie nebo přebírání agresivních a násilných vzorců chování, které uplatňují později i ve svých partnerských vztazích. Emoční násilí, projevující se shazováním, ponižováním nebo odmítnutím dítěte může také vést k větší hostilitě vůči ženám, a též mají daní jedinci často problémy ve vztahové komunikaci.

Individuální faktory jedince jsou bezpochyby také významným prvkem, které lze jako zdroj delikventního chování zkoumat. U pachatelů sexuální kriminality může

⁵⁴ VETEŠKA, J. a FISCHER, S. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. 1. vydání. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0731-5, str. 77-90

jít o špatné sociální dovednosti v oblasti navazování vztahů s druhým pohlavím, narušené emoční vazby pachatele s rodinou, absence empatie (zejména vůči obětem sexuálního násilí) nebo byla také v různých studiích nalezena korelace mezi pachatelovou misinterpretací chování žen, kdy standartní přátelské chování vnímali jako náznak sexuálního zájmu. Významnou roli hrál u pachatelů i jejich pohled na ženy. U těch, co více zastávali tradiční pojmání genderových rolí se vyskytovala představa, že muž má mít nad ženou dominantní postavení a na násilné chování pohlíželi jako na mužné. Velká část pachatelů sexuálně motivovaných trestných činů v mnoha studiích vyšla právě s takovýmto přístupem vůči ženám. Dále také přijímali různé mýty o znásilnění (např. vyzývavé oblečení je „pozvánkou“ pro muže či ženy si znásilnění užívají).

Mezi faktory situační se pak řadí příslušnost k určité sociální skupině, požívání alkoholu či drog. Větší pravděpodobnost, že se jedinec dopustí sexuálního deliktu, vykazovali tací, kteří se pohybovali ve skupinách, kde se ženy vnímaly jako méněcenné a v těch, kde bylo reagováno na téma sexuálního násilí neodsuzujícím způsobem. Alkohol je poté významným faktorem, zejména z hlediska jeho účinků na psychické a fyzické dispozice člověka. Může vést k horšímu vnímání a omezení kognitivních funkcí. Jedinci si po požití alkoholu například mohou misinterpretovat přátelské chování ženy jako sexualizované a vyzývavé, i když by ve střízlivém stavu takový dojem neměli.⁵⁵

Všechny výše zmíněné faktory nelze vnímat izolovaně. I přesto, že se někteří odborníci snažili nalézt příčiny ve svých teoriích pouze v jediném z nich, byly tyto teorie vyvráceny. Žádný sám o sobě totiž nezakládá velmi vysokou pravděpodobnost, že by se jedinec na tomto základu dopustil sexuálního deliktu.

Na základě etiologických výzkumů se snaží někteří najít možný model pachatele, který by pomohl objasnit příčiny sexuální kriminality skrze propojení všech oblastí. Různých modelů existuje celá řada, následující výčet tudíž není vyčerpávající.

⁵⁵ Greathouse, S. M., Saunders, J., Matthews, M., Keller, K. M., & Miller, L. L. Characteristics of Male Perpetrators Who Sexually Assault Female Victims. In: *A Review of the Literature on Sexual Assault Perpetrator Characteristics and Behaviors*. Santa Monica: RAND Corporation, 2015. ISBN 978-0-8330-9174-1. Dostupné z: <https://doi.org/10.7249/RR1082>

Jeden takový například vytvořili Ward a Siegart. V tomto modelu navrhuje pět hlavních příčinných cest, jakými se jedinec může k sexuálnímu delikventnímu chování uchýlit.

1. Deficity v intimitě, kdy si jedinci kompenzaci nalézají prostřednictvím sexuálního násilí
2. Deviantní myšlenkové procesy, které mohou vést k normalizaci agresivního chování v sexuální rovině
3. Emoční dysregulace, která je častá zejména u pachatelů sexuálního násilí na dětech
4. Antisociální kognice, zahrnující nedostatek empatie, který může vést k porušování sexuálních hranic
5. Více dysfunkčních mechanismů, kombinující výše zmíněné

Situační faktory poté autoři vnímají jako možné spouštěče sexuálně delikventního chování, které však závisí na individualitě jedince.

Další významný model pachatele přináší Malamuth. Jeho základem jsou především dva důležité faktory. Prvním z nich je promiskuitní povaha jedince a hostilní maskulinita. Tvrdí, že sexuální násilí páchají jedinci, kteří spíše vyhledávají krátkodobé intimní vztahy namísto dlouhodobých. Hostilní maskulinitou se pak rozumí dominující a kontrolující osobnostní rysy, zejména ve vztahu k ženám. Pokud se tedy muž cítí ohrožen ve svém postavení, jako prostředek k prosazení své dominance a síly používá sexuální násilí.

Etiologické výzkumy v oblasti sexuální kriminality tíží problémy zejména s výběrem zkoumaného vzorku, jelikož se jen velmi málo sexuálně motivovaných trestných činů registruje. Následuje i fakt, že většina studií je prováděná s použitím metody self-reportů, kde je poměrně časté riziko zkreslení podávaných informací. Pachatelé totiž často své jednání bagatelizují. V budoucnu je žádoucí se mimo zkoumání individualit u jedince více zaměřit na to, jak se na této kriminalitě mohou podílet sociální a kulturní aspekty či vliv pornografie ⁵⁶

⁵⁶ U.S. Department of Justice. *Sex offender management assessment and planning initiative*. [online] Washington DC, 2017. Dostupné z: https://smart.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh231/files/media/document/somapi_full_report.pdf, str. 48-53 [cit. 2024-03-09]

4 Kontrola sexuální kriminality

S kontrolou se setkáváme prakticky v každém aspektu života. Abychom se v určité věci mohli lépe orientovat, usměrňovat ji a vést k požadovanému cíli – musíme nad ní mít kontrolu. Je nedílnou součástí každé činnosti v našem životě, a díky ní máme možnost nastavovat hranice a usměrňovat lidi, k co nejkonformnějšímu společenskému soužití na určitém území.

4.1 Kontrola kriminality

Kontrola kriminality spadá pod širší pojem „sociální kontroly“. Rozumí se jí takové prostředky, kterými lze nasměrovat lidské chování ke společnému žádoucímu soužití ve společnosti. Nastavováním hranic lze určit, jaké jednání je přijatelné a které nežádoucí. Prostředky vytvářející sociální normy a pravidla v daném společenství jsou např. náboženství, morálka, výchova a v neposlední řadě také právo. Sociální kontrolu vykonávají instituce jak na formální úrovni (policie, soudy), tak na neformální (rodina, škola, zájmové sdružení).⁵⁷ Kontrola kriminality spadá pod tento širěji vymezený pojem. Hlavním smyslem je zejména ochrana členů společnosti před škodlivým jednáním, které zasahuje do zaručených práv člověka. Na kontrole se podílí jak samotný stát, tak celá společnost.

Cílem kontroly je podle Firstové především snaha kriminalitu omezit či ji udržet v určitých mezích.⁵⁸ Jiní odborníci tuto definici rozšiřují i o kvalitativní pohled, a to o snahu snižování její kvality, respektive snižování škodlivosti závažných forem kriminality.⁵⁹ Souhrnně se dá říci, že cílem kontroly je nejen kriminalitu omezit, ale primárně najít takové prostředky, které umožní ji v co nejvyšší míře předcházet.

Kontrola kriminality se realizuje na dvou základních rovinách. První je strategie represivní, která se potýká především s důsledky kriminálního chování. Preventivní strategie se poté snaží působit na kriminalitu zejména v časovém předstihu. Tyto dva přístupy jsou ale vzájemně provázané a nelze je vnímat

⁵⁷ FIRSTOVÁ, J., ČERNÍKOVÁ, V. a VÁLKOVÁ, H. Sociální kontrola kriminality. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 213

⁵⁸ Tamtéž, str. 214

⁵⁹ VEČERKA, K. a ZOUBKOVÁ, I. Prevence kriminality. In: GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 151

odděleně. Aby byla kontrola účinná, musí stát na obou těchto pilířích a vzájemně se vyvažovat.

4.1.1 Represivní strategie

Trestní represi můžeme vymežit jako „*reaktivní, retrospektivní a defenzivní obranu státu na spáchaný skutek, který vykazuje znaky trestného činu*“.⁶⁰ Reagujeme tedy v tomto ohledu na již proběhlé skutky, které nám právní předpisy vymezují jako nežádoucí chování, kterému následuje určitá sankce. Účel trestání se v průběhu let proměňoval a dá se rozdělit na 3 základní teoretické výstupy, lišící se jak v účelu trestání, tak ve funkci samotného trestu.

Absolutní teorie byly zastávány především v dobách církevní společnosti a jsou spojovány také s filozofickým směrem idealismu. Hlavní účel trestání v tomto pojetí je spatřován zejména v odplatě pachateli za spáchaný skutek. Lze ho přirovnat k biblickému pojetí hříchu, kdy má následovat pro hříšníka sankce taková, která se absolutně rovná povaze jeho prohřešku („oko za oko, zub za zub“). Cílem trestu má být z tohoto pohledu pouze potrestání pachatele, nikoliv však jeho náprava.

Relativní teorie účel trestání rozšiřují o preventivní prvek, a to v podobě generální a speciální prevence. Kromě samotného vypořádání společnosti s pachatelem trestné činnosti je snahou do budoucna aplikací preventivních opatření působit jak na pachatele (speciální prevencí), tak na potenciální pachatele ve společnosti. Mezi relativní teorie řadíme „teorii psychologického donucení“, spočívající zejména v generální prevenci. Trest má podle této teorie představovat hrozbu, jež psychickým působením na lidi bude odstrašujícím příkladem a jeho aplikace na pachatele má zdůraznit jeho nepodmíněnost. Zaměřená na samotné pachatele je poté „teorie speciální prevence“. Prevence se zde dělí podle rozčlenění pachatelů do skupin – odstrašovací tresty pro příležitostné pachatele, výchovné pro pachatele možné nápravy a zajišťovací pro pachatele nepolepšitelné.

Účelem trestu v moderním českém trestním právu je kombinace smíšeného přístupu z obou výše zmíněných teorií. Trest má působit v rámci generální

⁶⁰ MULÁK, Jiří. Kontrola kriminality. Prevence kriminality. In: JELÍNEK, Jiří a kol.: *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2, str. 266

prevence jako prostředek k předcházení trestné činnosti (působením na potenciální pachatele), a také jako prostředek prevence individuální, kde je primární snahou pachatele „napravit“, resocializovat ho a zabránit opakovanému páchání trestné činnosti.⁶¹

České trestní právo funguje na principu duálního systému trestních sankcí. Jedná se o tresty a ochranná opatření.

Tresty mají předně pachateli zabránit v pokračování trestné činnosti a jejich izolace má ochránit společnost. Mimo to mají mít výchovný prvek jak pro samotného pachatele, tak pro ostatní občany. Ve výkonu trestu odnětí svobody se pachatelé podrobují programu zacházení, který se individuálně sestavuje se speciálním pedagogem. Zahrnuje jak výchovné aktivity, tak například vzdělávací, pracovní nebo orientované na budování vnějších vztahů.⁶² Nelze však bohužel říci, že by měl tento druh sankce vždy úspěšnost. Vždy totiž záleží individuálně na jedinci a okolnostech vedoucích ke spáchání trestného činu. I přes značný zásah do života jedince, kterému je trest odnětí svobody uložen, bylo podle dostupných dat zveřejněné Výroční zprávou Vězeňské služby za rok 2022 v českých věznicích prvopachatelů pouze 33,9 % a recidivistů 66,1 %.⁶³ Mimo stále se zvyšující počet vězněných osob v České republice komplikují účinnost výchovných programů i stále se zvyšující vynaložené prostředky.

Alternativní sankce jsou možností, jak obzvláště méně závažné skutky trestat bez toho, aniž by byla potřeba jedince omezit na svobodě ve věznici. V širším pojetí je můžeme rozdělit na alternativy v oblasti trestního práva procesního a hmotného. V trestním řízení se lze setkat s různými druhy odklonů – narovnání, podmíněné procesní zastavení trestního stíhání nebo podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Hmotněprávní alternativy jsou poté rozděleny buď na varianty

⁶¹ FIRSTOVÁ, J., ČERNÍKOVÁ, V. a VÁLKOVÁ, H. Sociální kontrola kriminality. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 214-217

⁶² Vězeňská služba České republiky. Program zacházení. [online] In: vscr.cz Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-valdice/sekce/program-zachazeni> [cit. 2024-02-13]

⁶³ Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. [online] 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf> [cit 2024-02-13]

k potrestání (upuštění od potrestání, podmíněné upuštění s dohledem) nebo na alternativní řešení nepodmíněného trestu odnětí svobody (podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem, domácí vězení, peněžitý trest a další).⁶⁴

Aby byl trest co nejvíce účinný, musí splňovat tyto základní kritéria – trest musí být spravedlivý, neodvratný a musí být uložen včas. To vyžaduje zejména efektivní spolupráci orgánů činných v trestním řízení a také hledání nástrojů či nových postupů, jež by jejich práci mohly zjednodušit a zefektivnit. V každém případě je nutné podotknout, že trestní represe je krajním prostředkem, a i přes to, že jedním z hlavních smyslů je ochrana společnosti před pachatelem, je nutné se soustředit právě na možnosti nápravy a díky tomu dosáhnout co možná nejstabilnější společnosti.

4.1.2 Preventivní strategie

Prevence je v moderním pojetí stále více upřednostňována před represí, jelikož předcházet kriminalitě je z mnoha hledisek výhodnější způsob, jak ke kriminalitě přistupovat a mít nad ní kontrolu. Má interdisciplinární charakter, a proto je obtížné ji jednoznačně a konkrétně definovat. Lze ji však souhrnně vymezit jako „*veškerá opatření směřující k eliminaci trestné činnosti před jejím započítím, případně před jejím pokračováním*“⁶⁵. Na Slovensku přijali zákon, který prevenci přímo v jejich právním řádu zakotvuje. Tento zákon vymezuje prevenci jako „*cílevědomé, plánované, koordinované a komplexní působení na příčiny a podmínky které vyvolávají nebo umožňují kriminalitu a jinou protispolečenskou činnost, (...)*“.⁶⁶

Charakter preventivních programů je tedy hlavně mimotrestní, ale jak bylo popsáno výše, i v trestní represí je snahou jednotlivých aktivit a opatření působit preventivně. Preventivní strategie lze rozdělit na strategie přímé a nepřímé. U první zmíněné skupiny je primárním cílem předcházet kriminalitě. Může se jednat o různé informativní kampaně namířené proti určitému druhu kriminality

⁶⁴ FIRSTOVÁ, J., ČERNÍKOVÁ, V. a VÁLKOVÁ, H. Sociální kontrola kriminality. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 250

⁶⁵ MULÁK, Jiří. Kontrola kriminality. Prevence kriminality. In: JELÍNEK, Jiří a kol.: *Kriminologie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2, str. 271

⁶⁶ SLOVENSKO. § 3 a) zákona č. 583/2008 Z.z., o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov – účinnosť od 1.1.2024 [online] Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-583> [cit. 2024-02-14]

(např. informační letáky v hromadných dopravních prostředcích informující o riziku kapesních krádeží). V druhém případě jde spíše o vedlejší doprovázející efekt, kdy se pomocí různých opatření např. v oblasti nezaměstnanosti, poskytováním sociálního bydlení či sociálních dávek může snížit riziko výskytu kriminogenních faktorů k páchání určitého druhu kriminality.⁶⁷

Nejrozšířenější systém klasifikace preventivních programů je dvojitý. Jedná se buď o rozdělení podle adresáta (primární, sekundární, terciální), nebo podle obsahu preventivních činností, které lze učinit k zabránění trestné činnosti (sociální, viktimologická, situační). Vzájemně se však propojují a tím vznikají různé přístupy v prevenci kriminality.

Dělení podle adresáta nabízí různé specifické činnosti směřované k jedincům podle jejich „zkušeností“ s kriminální aktivitou.

Primární prevenci můžeme označit jako obecnou prevenci. Zaměřená je prakticky na všechny jedince bez ohledu na to, zda se s trestnou činností setkali či ne. Může mířit na obecnou populaci či na vybrané demografické skupiny (děti, senioři). Do této oblasti můžeme zařadit např. výchovu, vzdělávání, využívání kamerových systémů nebo osvětové akce dotýkající se široké populace. Jedním z příkladů je šíření osvěty v oblasti kybernetické bezpečnosti a podvodných jednání, která v poslední době výrazně narůstají.

Sekundární prevence je již více namířená vůči jedincům, u kterých se může vyskytovat riziko páchání trestné činnosti nebo u jedinců s vyšším rizikem stát se obětí trestného činu. V případě potenciálních pachatelů může jít o skupiny obyvatel jako například o drogově závislé jedince, dlouhodobě nezaměstnané nebo mladistvé dopouštějící se záškoláctví. Skupiny s vyšší viktimností pak mohou být děti, senioři nebo handicapovaní jedinci. V oblasti situační prevence pak může jít o mapování rizikových míst (temné uličky, nepřehledná místa) a učinění opatření (osvětlení, kamerové systémy) k omezení možností potenciálního pachatele páchat na těchto místech trestnou činnost.

⁶⁷ FIRSTOVÁ, J., ČERNÍKOVÁ, V. a VÁLKOVÁ, H. Sociální kontrola kriminality. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 258

Terciální prevence obsahuje soubor činností zaměřených na skutečné pachatele a oběti. Jejím hlavním cílem je najít způsoby, jak předejít opětovnému páchání trestné činnosti. V souvislosti s pachatelem můžeme mezi tyto opatření zařadit i samotné tresty, v penitenciární a postpenitenciární prevenci jsou realizovány již výše zmíněné resocializační programy a další aktivity. Pro oběti existují různé formy pomoci a poradenství. Lze se také zaměřit na místa, kde opětovně dochází k páchání kriminality a pomocí situačních opatření je zabezpečit a předcházet tak možnostem páchání trestné činnosti.⁶⁸

Podle obsahu činností se poté preventivní aktivity, jak již bylo řečeno, dělí na sociální, situační a viktimologickou prevenci.

Sociální prevence se soustředí zejména na vytváření příznivých podmínek ve společnosti. Tímto způsobem se snaží vyvarovat negativním aspektům, které mohou jedince ke kriminální činnosti vést. Tato činnost je vykonávána v různorodých oblastech. V ekonomické sféře, např. poskytování sociálních dávek v tíživé životní situaci může předcházet páchání majetkové kriminality, nebo ve sféře trávení volného času mladistvých může pomoci s rozvíjením schopností jedince a jeho socializací. Dalším významným kriminogenním faktorem je nezaměstnanost, na kterou stát reaguje různými opatřeními jako je např. podpora v dlouhodobé nezaměstnanosti nebo možnost rekvalifikačních kurzů. Díky tomu může např. fungovat na úrovni prevence nelegální práce.⁶⁹

Situační prevence vychází z předpokladu, že určité druhy kriminality se odehrávají v určité době, na určitém místě a jsou podmíněny určitými okolnostmi. Má význam především u majetkové trestné činnosti, ale její účinnost se vždy odráží od prostředků dostupných pro opatření, která jsou na daném místě zavedena. U sexuální kriminality nemá až takový zásadní význam, i když díky ní lze učinit opatření na místech se špatným osvětlením nebo kamerovými systémy.

⁶⁸ VEČERKA, K. a ZOUBKOVÁ, I. Prevence kriminality. In: GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-7598-554-5, str. 169-171

⁶⁹ Úřad práce ČR. Podpora zaměstnanosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání. (PDU). [online] Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/podpora-zamestnanosti-dlouhodob-evidovanych-uchazecu-o-zamestnani> [cit. 2024-02-14]

Viktimologická prevence je založena především na prevenci viktimnosti a na pomoci obětem trestných činů. Své poznatky čerpá zvláště z viktimologických výzkumů, které jsou i jedním z možných zdrojů odhalování latentní kriminality. Jsou založeny na konceptech individuálních a skupinových činností – např. besed o bezpečném chování, modelové situace rizikových situací či právní a psychologická pomoc pro oběti trestných činů.⁷⁰

4.2 Stav kontroly v České republice

4.2.1 Trestní politika České republiky

Trestní politiku lze vnímat v širším pojetí, označovanou jako kriminální politiku, nebo ve vymezení užším. V širším slova smyslu je cílem regulovat veškeré sociálně patologické jevy (včetně kriminality) v rámci daného sociálně – politického systému. V tomto ohledu tak přesahuje své pole působnosti i mimo trestní justici. V užším pojetí se soustředí zejména na regulaci trestního zákonodárství a aplikaci trestních norem v rámci praxe jednotlivých subjektů trestní justice. K dosahování cílů jsou využívány nástroje vědecké a praktické trestní politiky. Výsledky z kriminologických výzkumů či statistických analýz mohou být užitečnou zpětnou vazbou, jak efektivní je konkrétní trestní politika. Jelikož je součástí obecné politiky, musí se řídit schválenou politickou strategií a dodržovat určité trestně – politické zásady.⁷¹

Hlavními úkoly trestní politiky jsou zejména inovace v oblasti trestního práva a sankčního systému. V prvním případě jde o reformy právní úpravy spočívající zejména v dekriminlizaci či kriminalizaci určitých jednání. V legislativní rovině sankční politiky o liberalizaci trestů a ochranných opatření či naopak jejich zpřísnění.⁷²

V České republice neexistuje ucelená strategie trestní politiky, jak je tomu například u prevence. V roce 2020 byla zřízena Radou vlády pro lidská práva

⁷⁰ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str. 16

⁷¹ VÁLKOVÁ, Helena. Vymezení předmětu kriminologie, její postavení v systému vědních oborů zabývajících se kriminalitou a vztah k trestní politice. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 9-10

⁷² Tamtéž, str. 11

Pracovní skupina pro trestní politiku a koordinaci opatření ke snižování recidivy, aktuálně nazývána jako Pracovní skupina pro efektivní trestní justici. Ta je složena jak ze zástupců státních orgánů, tak ze zástupců neziskových organizací a akademické obce. Jejím hlavním výstupem je dokument *Teze trestní politiky*⁷³, který s bližším komentářem obsahuje dvanáct zásadních trestně politických témat. Dále rozpracovali tři hlavní témata, která reagují na aktuální problematiku stav v daných oblastech. Jedná se o návrhy týkající se snížení trestní represe s cílem řešení problematiky vysoké míry uvěznění v ČR, zlepšení postavení obětí trestných činů a v neposlední řadě zlepšení práce s pachateli.⁷⁴

V oblasti sexuální kriminality se trestní represe rozšířila zejména přijetím nového trestního zákoníku. Ten přinesl nový trestný čin sexuálního nátlaku (§ 186) a také upravil a konkretizoval různé formy z hlediska závažnosti a podle toho přizpůsobil trestní sazby. Trestné činy spojené s pornografií byly rozšířeny na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13.12.2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii⁷⁵. K harmonizaci našeho právního řádu s unijním právem bylo rozšířeno ustanovení § 192 trestního zákoníku v odstavci 2 a také ustanovení § 193a a § 193b trestního zákoníku.⁷⁶ Tímto krokem se reagovalo obzvláště na rozšíření této trestné činnosti i do internetového prostředí.

Dalším výrazným krokem v oblasti sexuální kriminality je bezpochyby aktuálně připravovaná novelizace trestního zákoníku, o které již bylo pojednáno v této práci výše. Za trestný čin znásilnění by v některých případech měla být zvýšená trestní

⁷³ Úřad vlády České republiky. Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva. *Teze trestní politiky*. [online] 2021. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rfp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf [cit. 2024-02-15]

⁷⁴ Vláda České republiky. *Pracovní skupina pro efektivní trestní justici*. [online] Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rfp/vybory/pro_trestni_politiku/pracovni-skupinu-k-trestni-politice-a-koordinaci-opatreni-ke-snizovani-recidivy-v-cr-187531/# [cit. 2024-02-15]

⁷⁵ Evropský parlament a Rada EU. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii*. [online] 2011 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093> [cit. 2024-02-17]

⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7, str 298-302

sazba oproti aktuální právní úpravě.⁷⁷ V tomto smyslu můžeme hovořit o zpřísnění trestní represe v oblasti sankční politiky.

4.2.2 Preventivní politika České republiky

Preventivní politiku můžeme vymezit jako ofenzivní strategii kontroly kriminality spoléhající se především na nerepresivní prostředky. Zabývá se zejména způsoby, jak lze eliminovat sociálně patologické jevy a pomocí různých opatření snižovat motivy a příležitosti k páchání trestné činnosti.⁷⁸

Jako součást vládní politiky se preventivní politika v České republice začala formovat již od roku 1993. V tomto roce byl při Ministerstvu vnitra zřízen Republikový výbor pro prevenci kriminality, jehož základním úkolem je vytváření ucelené mezíresortní koncepce preventivní politiky. Složení členů výboru pokrývá každou z oblastí prevence, od primární po postpenitenciární, k co nejlepšímu sjednocování a koordinaci preventivní politiky. Od roku 1996 je vydávána Strategie prevence kriminality, která na čtyř až pětileté období vymezuje cíle, na něž je potřeba se ve vymezeném období zaměřit. Vychází přitom nejen ze zjištěného vývoje kriminality, základních principů a teorie ale i z poznatků a zkušeností získaných z vyhodnocení realizovaných preventivních aktivit za minulé období a též jsou do ní zahrnuty doporučení a cíle z mezinárodních dokumentů. Aktuálně je platná Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027.

Strategie prevence kriminality obsahuje globální, strategické a specifické cíle. Globální cíl především deklaruje závazek České republiky ohledně udržování systému prevence, podpory preventivních přístupů a snahy zajišťování bezpečí skrz zlepšování kvality života i v následujícím období. Strategické cíle se pak soustředí na primární oblasti, na které je v daném období nutno se zaměřit. Ke každé z této oblastí jsou stanoveny specifické cíle, k jejichž dosažení je vydáván v samostatné příloze Implementační plán. Ten ke každému cíli popisuje obsah

⁷⁷ Ministerstvo spravedlnosti. *Poslanci v prvním čtení podpořili redefinici znásilnění*. [online] In: Justice.cz, 7.2.2024. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rozcestnik/-/clanek/poslanci-v-prvnim-cteni-podporili-redefinici-znasilneni-kopirovat-> [cit. 2024-02-17]

⁷⁸ Ministerstvo vnitra ČR. *O nás. Prevence kriminality*. [online] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx> [cit.2024-02-19]

a popis opatření, kritéria naplnění daného cíle, odpovědné instituce a také nárok na financování.⁷⁹

Prioritní oblasti prevence kriminality, stanovené strategickými cíli, jsou následující:

- A. Podpora a rozvoj systému prevence kriminality v ČR
- B. Pomoc obětem trestných činů a jejich podpora
- C. Práce s pachateli trestné činnosti, prevence recidivy
- D. Komplexní a koordinovaný přístup k bezpečnosti v rizikových lokalitách, práce Policie ČR ve vztahu k menšinám
- E. Situační prevence kriminality a nové přístupy
- F. Kriminalita páchaná dětmi a na dětech
- G. Prevence kybernetické kriminality

Prevence sexuální kriminality se promítá napříč všemi oblastmi. V uvedeném bodě B zaměřujícím se na oblast pomoci a podpoře obětem trestných činů nalezneme specifické cíle zaměřené jak na samotné oběti, tak na podporu kriminologických výzkumů. Jde například o zajištění finančních dotací na rozvoj a podporu krizových a asistenčních linek, na něž se mohou oběti (nejen) sexuálního násilí obrátit kvůli psychické či jiné formě pomoci. Dalším cílem je zajištění periodického opakování výzkumů viktimizace obyvatel, za účelem zjišťování skutečné kriminality a tím i její latentní části. Pro zlepšení situace oběti a pro zefektivnění zacházení jsou také zahrnuty výzkumy s pachateli domácího násilí a genderově podmíněného násilí. Mimo jiné se za účelem snižování latence kriminality a ke zvýšení motivace nahlásování trestné činnosti usiluje o zajišťování vzdělávání pracovníků Policie ČR. Školení policistů se má zaměřovat především na zlepšení komunikačních schopností zejména vůči zvláště zranitelným obětem a také jejich přístup v práci s nimi (rozšiřování počtu speciálních výslechových místností, školení specialistů, vytvoření informačního videa pro zvláště zranitelné oběti o možných úkonech).

⁷⁹ Odbor prevence kriminality. Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. [online] 2021. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2021/10/04__spk-2022-2027_strategicka-cast.pdf [cit. 2024-02-19]

Bod C se týká práce s pachateli trestné činnosti a prevence recidivy. Pro pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody Strategie prevence kriminality podporuje programy zaměřující se na jejich reintegraci do společnosti, programy práce s násilnou osobou, a též jejich vzděláváním a osobním rozvojem. V rámci Probační a mediační služby se soustředí na podporu programů práce s pachateli ve výkonu alternativních trestů s cílem předcházení recidivy. V souladu s Akčním plánem domácího a genderově podmíněného násilí a Strategií pro rovnost žen a mužů je též zařazeno zvýšení dotací pro rozšíření terapeutických služeb pro práci s násilnými osobami a osobami nezvládající agresí.

V bodě E, věnujícím se situační prevenci, můžeme nalézt prvky prevence sexuální kriminality například u podpory projektů zaměřených na informování o legálních způsobech a možnostech ochrany osob (v rámci sebeobrany), či v rozvoji a zkvalitňování kamerových bezpečnostních opatření v rizikových lokalitách.

Předposlední oblastí strategie je prevence kriminality páchané na dětech a dětmí. Primárním bodem je zde vzdělávání dětí skrze doplnění sexuální výchovy a výchovy ke zdravým partnerským vztahům do Rámcového vzdělávacího programu. Ve vztahu k pedagogickým pracovníkům či jiným osobám zahrnující práci s dětmi a mládeží sem můžeme zařadit i vzdělávání těchto pracovníků v oblasti identifikace ohrožených dětí a následnou intervenci.

Poslední bod je zaměřen na prevenci kybernetické kriminality, která každým rokem narůstá a dochází tak častěji k tzv. online sexuálnímu zneužívání. Kybernetická kriminalita má stejný problém s velmi vysokou latencí jako kriminalita mravnostní. Jedním z hlavních specifických cílů je podpora preventivních projektů a osvětových kampaní, mířených zejména na děti, informující o problematice sextingu, online sexuálního násilí, sexuálních nenávistných projevů či o riziku sdílení intimních materiálů na sociálních sítích.⁸⁰

Prevence kriminality v České republice je realizována na třech úrovních: republikové, krajské a místní.

⁸⁰ Odbor prevence kriminality. Ministerstvo vnitra ČR. *Implementační plán Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022-2027*. [online] 2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx> [cit. 2024-02_19]

Na republikové úrovni je již zmíněným Republikovým výborem pro prevenci kriminality vytvářen strategický rámec a také plnění koordinační úlohy preventivních aktivit. Má 28 členů, jež zastupují některá ministerstva a dále například zástupce Policejního prezidia, Nejvyššího státního zastupitelství, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a další. Výstupem tohoto orgánu je již zmíněná Strategie pro prevenci kriminality, která obsahuje cíle plněné zejména na krajské a místní úrovni. Na krajské úrovni je přednostně naplňována koordinační úloha jednotlivých úkolů na území kraje, přerozdělování dotací na preventivní aktivity a zprostředkovávání informací obcím. Na místní úrovni dochází poté k realizaci preventivních aktivit. Do této činnosti se zapojují jak samosprávné orgány obce a Policie ČR, tak neziskové organizace, podnikatelské subjekty a samotní občané.⁸¹

4.3 Represivní opatření kontroly sexuální kriminality

K trestání sexuálních delikventů přistupují různé země světa odlišně. Některé například pachatelům vedle trestu ukládají léčení či určitý program bez ohledu na to, zda je u nich přítomna sexuální deviace či ne. V USA je naproti tomu prováděna kontrola sexuálních delikventů i po výkonu trestu přes tzv. registr pachatelů sexuálních deliktů, kde si široká veřejnost může přes webové stránky najít identitu a lokaci pachatelů, kteří v minulosti spáchali některý ze sexuálních trestných činů.⁸² V České republice funguje duální systém trestních sankcí založený na ukládání trestů a ochranných opatření. Odráží tak myšlenku, že nápravy určitých skupin pachatelů a ochrany společnosti lze dosáhnout i jinou formou než v podobě trestu.⁸³ V následujících podkapitolách se autor věnuje trestům ukládaným za sexuální delikty a také nejčastěji nařízeným ochranným opatřením. Jako jedné z možností, jak u sexuálních deviantů docílit možné resocializace, je také rozebrána terapeutická kastrace.

⁸¹ FIRSTOVÁ, J., ČERNÍKOVÁ, V. a VÁLKOVÁ, H. Sociální kontrola kriminality. In: VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 268

⁸² Federal Bureau of Investigation. Sex Offender Registry Website. [online] Dostupné z: <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/scams-and-safety/sex-offender-registry> [cit. 2024-02-19]

⁸³ BLATNÍKOVÁ, Š., FARIDOVÁ, P. a ZEMAN, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1. str. 53, 75

4.3.1 Trestání sexuální kriminality

Tresty a ochranná opatření, jež je možno za sexuální trestné činy uložit vychází z právních předpisů. Možné formy a podmínky jejich ukládání jsou stanoveny zejména v zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Dalšími právními předpisy jsou poté zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který upravuje podmínky ukládání trestů, respektive opatření za spáchaná provinění osob do 18 let. V případě právnických osob se řídíme zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Jak již bylo řečeno v jedné z předešlých kapitol, právnické osoby jsou trestně odpovědné za všechny vyjmenované trestné činy vyjma ustanovení § 188, trestného činu soulože mezi příbuznými. Trestní zákoník stanovuje jednak možné sankce, které lze pachateli uložit, tak zásady při jejich ukládání a jejich výkon. Soud musí tudíž při rozhodnutí přihlídnout ke všem skutečnostem, k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem a v konkrétním případě rozhodnout o druhu trestu přiměřeného povaze spáchaného skutku.

V případě trestání sexuálních trestných deliktů je pachatelům nejčastěji ukládán trest odnětí svobody, jehož možná výměra je stanovena ve skutkové podstatě daného trestného činu. Alternativou k němu je pak podmíněný trest odnětí svobody, ať už s dohledem či bez něj. Ten spočívá v odložení výkonu trestu odnětí svobody nepřevyšující tři léta a soud vedle toho stanoví pro pachatele zkušební dobu na jeden rok až pět let. Dle dostupných statistik byl například za trestný čin znásilnění mezi lety 2016-2022 ukládán ve vyrovnaném množství jako trest nepodmíněný. Za trestný čin pohlavního zneužití byla podmíněná forma trestu ukládána ve stejném období výrazně častěji.⁸⁴ Vedle trestu hlavního je možné uložení i trestu vedlejšího. Děje se tak ale ve velmi málo případech. U trestného činu znásilnění byl nejčastěji uložen trest vyhoštění a propadnutí věci, v případě pohlavního zneužití byl v drtivé většině případů uložen hlavní trest samostatně.

Rozsudkům ukládaným za sexuální trestné činy se dostává velké pozornosti v rámci médií i široké veřejnosti. Je to patrné i z výzkumu provedeného IKSP, kde se respondenti vyjádřili k adekvátnosti trestů pro pachatele sexuálně

⁸⁴ Projekt jaktrestame.cz. Aplikace Jak trestáme. [online] Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here [cit. 2024-02-19]

motivovaných trestných činů ve velké většině jako k příliš shovívavým a mírným.⁸⁵ Nejvíce je tento názor sdílen především ohledně ukládaných trestů za trestný čin znásilnění. Ministerstvo spravedlnosti na tomto základě požádalo Právnickou fakultu Univerzity Karlovy o vypracování analýzy, zda české soudy ukládají oproti jiným závažným trestným činům za znásilnění příliš mírné či naopak přísnější tresty. Ze vzorku všech odsouzených lidí za roky 2015-2022 bylo zjištěno, že znásilnění je hned po vraždě nejpřísněji trestaným trestným činem. Zdůrazňuje také fakt, že oproti jiným zemím se nelišíme v četnosti ukládání podmíněného trestu odnětí svobody. Jedním z možných důvodů, proč české soudy volí často podmíněnou formu, je podle této studie fakt, že soud klade velmi silný důraz při rozhodování na trestní minulost pachatele a menší na závažnost trestné činnosti. Podle Drápala bychom se tudíž měli zaměřit na systémové otázky, zejména ohledně vhodně nastaveného systému ukládání podmíněného trestu, ale též na zmíněné přihlídnutí soudu k trestní minulosti a závažnosti trestné činnosti.⁸⁶

4.3.2 Ochranné léčení

Trestní zákoník upravuje podmínky a formy ochranného léčení v § 99. Spočívá v uložení povinnosti pachateli podrobit se terapeutickému a léčebnému působení, které má v první řadě vést k ochraně společnosti a zamezení dalšího páchání trestné činnosti. Zákon stanovuje podmínky, za nichž je uložení ochranného léčení obligatorní či fakultativní. Délka trvání se nevymezuje a léčení trvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Zda důvody přetrvávají či nikoliv je soud povinen průběžně kontrolovat, nejméně však jednou za dva roky. Existují různé druhy léčení – protialkoholní, protitoxikomanické či psychiatrické nebo sexuologické, které je za sexuální delikty ukládáno nejčastěji. Jednotlivé druhy se však dají různě kombinovat a jsou ukládány buď v ambulantní či ústavní formě.⁸⁷

⁸⁵ BLATNÍKOVÁ, Š., FARIDOVÁ, P. a ZEMAN, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1. str. str. 62-63

⁸⁶ DRÁPAL, Jakub. *Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě*. [online] Praha: Legal Data Hub, 2023. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf [cit. 2024-02-19]

⁸⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3, str. 478-480

Ambulantní forma ochranného léčení spočívá v povinnosti léčené osoby pravidelně docházet do zdravotnického zařízení, kde se podrobuje nastavenému léčebnému režimu. Ukládá se zpravidla pachatelům se zjištěnou parafilii, avšak vzhledem k nepřítomnosti diagnostikované těžší poruchy osobnosti či jiné psychopatie by byla ústavní forma v daném případě značně nepřiměřená. Pokud by se však jeho pobyt na svobodě stal nebezpečným či by se odmítal podrobit léčebnému programu, může být forma ochranného léčení v průběhu změněna.⁸⁸

Ústavní forma ochranného léčení má podobu dlouhodobé hospitalizace ve zdravotnickém zařízení s nastaveným režimem. Cílem léčebného procesu je u pacienta především vybudování náhledu na své parafilní sexuální motivace a dosažení sexuální adaptace. Jelikož se sexuální deviace nedá vyléčit, je potřebné se v léčebném procesu zaměřit na možnosti adaptace vedoucí k takovému chování pacienta, jimž nebude jeho sexuální chování porušovat sociální normy.⁸⁹

Parafilie se u pacienta diagnostikuje na základě vyšetření zahrnující různé druhy metod. Kromě psychologického vyšetření a osobní anamnézy se provádí takzvaná falometrie. Tento druh vyšetření spočívá v přístrojové registraci objemových změn penisu při reakcích na prezentaci různých vizuálních či audiovizuálních sexuálních podnětů. V ústavním ochranném léčení se poté s pomocí terapeutických aktivit snaží lékaři dosáhnout u pacienta náhledu na svoji sexuální odchylku a zároveň se s ní naučit pracovat tak, aby se mohl zařadit do společnosti. Děje se tak na základě skupinových či individuálních terapií, tréninku empatie a taktéž požívání předepsaných léků, například antiandrogenů, které způsobují hormonální útlum.

Jednou z možností, jak u pacienta dojít k výraznému poklesu hladiny testosteronu v krvi je terapeutická kastrace. Tímto úkonem dochází u jedince i k poklesu

⁸⁸ ANDREJOVÁ, Gizela. *Sexuologické ochranné léčení uložené dospělému pachateli*. [online] Rigorózní práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, 2016. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/27722>, str. 72-74 [cit. 2024-02-21]

⁸⁹ ZVĚŘINA, J. a WEISS, P. *Doporučené postupy v terapii parafilních sexuálních delikventů*. [online] Praha: Sexuologická společnost České lékařské společnosti JEP, 2012. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/12999/28544/Doporu%C4%8Den%C3%A9_postupy_v_terapii_parafiln%C3%ADch_sexu%C3%A1ln%C3%ADch_delikvent%C5%AF.pdf, str. 13 [cit. 2024-02-21]

sexuální apotence na takovou úroveň, kterou je schopen lépe kontrolovat. Jde o chirurgický a nevratný zákrok, spočívající v odstranění varlat či odstranění hormonálně aktivní testikulární tkáně.⁹⁰ V České republice je terapeutická kastrace upravena v zákoně č. 273/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Podstoupit ji může pacient, jenž dovršil věk 21 let, u něhož byla odborným lékařským vyšetřením prokázána parafilní porucha, a buď spáchal sexuálně motivovaný trestný čin, či je velká pravděpodobnost, že takový čin spáchá. Jednou z podmínek je taktéž skutečnost, že již byly vyčerpány jiné možnosti léčby. Provádí se na základě jeho písemné žádosti a kladného stanoviska odborné komise. V případě, že je v ochranném léčení či ve výkonu zabezpečovací detence, je potřebný i souhlas soudu.⁹¹

4.3.3 Zabezpečovací detence

Institut zabezpečovací detence byl zaveden do našeho právního řádu v roce 2009 přijetím zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence. Jde o nejpřísnější druh ochranného opatření, tudíž jsou i pro jeho uložení stanoveny přísnější podmínky a je subsidiární vůči ústavnímu ochrannému léčení. Podmínky uložení upravuje trestní zákoník v § 100. Její výkon je prováděn ve specializovaných ústavech se zvláštní ostrahou spravovaných Vězeňskou službou České republiky. Stejně jako u ochranného léčení není vymezena délka trvání a soud je povinen nejméně každých 12 měsíců kontrolovat, zda podmínky pro její výkon stále přetrvávají. Je možné ji uložit pouze pachateli, jenž se svým jednáním dopustil zločinu, a u nichž ochranné léčení nemůže splnit svůj účel. Možné je i přeřazení pacienta ve výkonu ústavního ochranného léčení do zabezpečovací detence v případě, kdy je svým chováním pro ostatní spolu pacienty či lékaře nebezpečný, nebo se odmítá léčebnému programu podrobit.⁹²

⁹⁰ ZVĚŘINA, J. a WEISS, P. *Doporučené postupy v terapii parafilních sexuálních delikventů*. [online] Praha: Sexuologická společnost České lékařské společnosti JEP, 2012. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/12999/28544/Doporu%C4%8Den%C3%A9_postupy_v_terapii_parafiln%C3%ADch_sexu%C3%A1ln%C3%ADch_delikvent%C5%AF.pdf, str. 1-25 [cit. 2024-02-21]

⁹¹ ČESKO. Ustanovení § 17 zákona č. 373 ze dne 8.12.2011 o specifických zdravotních službách [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-373>. [cit. 2024-02-21]

⁹² Veřejný ochránce práv. *Zabezpečovací detence. Zpráva ze systematických návštěv 2019*. [online] Brno: Veřejný ochránce práv, 2019. ISBN 978-80-87949-88-7. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/5-2019-NZ-MKL_Souhrna_zprava_zabezpecovaci_detence.pdf [cit. 2024-02-22]

4.4 Preventivní opatření sexuální kriminality

Tato kapitola se věnuje preventivním opatřením v jednotlivých oblastech prevence sexuální kriminality. V České republice kromě státních institucí zajišťuje potřebnou a nenahraditelnou pomoc řada neziskových nevládních organizací. Odpovědnost za primární prevenci náleží zejména rodině, obci a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence pak spadá svými odbornými specifiky do záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví.⁹³

4.4.1 Primární prevence

Primární prevence má těžiště v rodině, výchově jedince, školských zařízeních a jiných lokálních společenstvích. Je mířena na nejširší veřejnost a zahrnuje pod ni zejména výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity.⁹⁴ Snahou je jednak eliminovat různé sociálně patologické jevy, které mohou vést k páčání trestné činnosti obecně (požívání drog či jiných návykových látek, alkoholismus, chudoba, nezaměstnanost), tak faktory ovlivňující jedince již v samotné výchově (nestabilní rodinné zázemí, domácí násilí, špatně fungující vztahy v rodině). Cílem výchovy musí být nastavování přijatelných vzorců chování a připravenost jedince na socializační procesy, které jsou ovlivňovány přijetím sociálních norem jedince v dané společnosti.

V tomto ohledu má výchova velký dopad na pozdější přístup jedince k ostatním. Je žádoucí, aby se jedinec již odmala učil, jak vystupovat vůči ostatním lidem a naučil se nejen si nastavit své hranice, ale zároveň respektovat hranice druhých.

Jedním z aspektů prevence sexuální kriminality je bezpochyby sexuální výchova. Ta by měla probíhat primárně v rodině, avšak podle výzkumu uskutečněném v roce 2020, do kterého se zapojilo 1 655 žáků napříč základními i středními školami, uvedlo rodinu pouze 15 % respondentů jako svůj primární zdroj sexuální výchovy. Školu poté uvedlo pouze 9 % respondentů. Na základě zjištění z provedeného výzkumu čerpá nejvíce dětí a mladistvých informace od kamarádů, spolužáků či

⁹³ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str.18

⁹⁴ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str.17

vrstevníků (34 %) a dále také z internetu (29 %). 7 % poté uvedlo jako primární zdroj pornografií.⁹⁵ Z tohoto lze usoudit, že aktuální koncept sexuální výchovy vyučované na školách není dostačující. Na tento fakt upozorňuje také nevládní organizace Konsent, která zdůrazňuje, že sexuální výchova musí projít výraznou reformací. Poukazuje na skutečnost, že stávající výuka zahrnuje nedostatečné informace týkající se pouze použití antikoncepce či rizika spojená s pohlavně přenosnými nemocmi. Málokdy se též věnují rizikům spojených se sledováním pornografie. Jako klíčové v prevenci sexuálního násilí vnímají zejména vědomí vlastních hodnot a hodnot druhých. To zahrnuje též potřebu souhlasu při sexuálním jednání a respektu vůči druhému při odmítnutí. Konsent se věnuje již řadu let pořádání workshopů pro školy, poskytuje podkladové materiály pro pedagogy a v neposlední řadě usiluje i o edukaci široké veřejnosti ohledně sexuálního chování.⁹⁶

Další možností, kterou lze zařadit mezi primární prevenci sexuální kriminality, je výchova rodičů, pedagogů, profesionálních skupin nepedagogických pracovníků (policie, zdravotníci) v oblastech komunikace o sociálních, právních i jiných aspektech týkajících se tohoto tématu.⁹⁷

Na prevenci sexuální kriminality se taktéž podílí Policie ČR, která preventivními programy v oblasti digitální bezpečnosti upozorňuje například na rizika sdílení intimního obsahu v celoevropské kampani Evropského policejního úřadu proti zneužívání dětí online⁹⁸ či na rizika spojená se sextingem, ve vytvořené mikrokampani „To nevymažeš“⁹⁹.

⁹⁵ SEJBALOVÁ, P., MARTINCOVÁ, J. Průzkum na téma: Děti ohrožené pornografií a on-line sexuálními agresory. *Psychiatrie pro praxi*. [online] 2021, 22(e3): e34–e46. ISSN 1803-5272. Dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2021/03/14.pdf>, str. e35 [cit. 2024-02-22]

⁹⁶ KONSENT. Pro školy. Primární prevence. Konsent.cz. [online] Dostupné z: <https://konsent.cz/pro-skoly/> [cit. 2024-02-22]

⁹⁷ TÁUBNER, V. Prevence sexuálního zneužívání dětí. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada publishing, 2000. ISBN 80-7169-795-8, str. 51-58

⁹⁸ RANDÁKOVÁ, Růžena. #SayNo! – Celoevropská kampaň proti zneužívání dětí online. *Policie České republiky*. [online] Praha: NCOZ SKPV, 19.6.2017. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sayno-celoevropska-kampan-proti-internetovemu-sexualnimu-natlaku-a-vydirani-deti-rekni-ne> [cit. 2024-02-22]

⁹⁹ HODÁČOVÁ, Veronika. Nebezpečí spojená se sextingem. *Policie České republiky*. [online]. Praha: Oddělení prevence Policejního prezidia ČR, 17.8.2022. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nebezpeci-spojena-se-sextingem.aspx> [cit. 2024-02-22]

V neposlední řadě se také významně zapojují do prevence sexuálního násilí a sexuální kriminality formou informačních kampaní, osvěty či boření mýtů týkající se znásilnění a sexualizovaného násilí různé organizace, např. již zmíněný Konsent, ProFem, Persefona nebo Šance dětem.

4.4.2 Sekundární prevence

Adresáty sekundární prevence jsou jak potenciální oběti, tak potenciální pachatelé. Zejména, co se týče obětí, se sekundární prevence velmi úzce překrývá s primární. Můžeme sem však zařadit už specifitější možnosti, jak předcházet rizikům stát se obětí sexuálně motivovaného trestného činu. Jednou z možných cest je nácvik krizových situací, například formou fyzické sebeobranu. Zajímavý koncept nabízí manželé Houdkovi, kteří provozují projekt s názvem „Moderní sebeobrana“. Jejich kurzy nejsou koncipované jako klasické kurzy fyzické sebeobranu, nýbrž se snaží primárně zaměřit na komunikaci, která ve většině případů fyzickému napadení předchází. Pořádají také kurzy pro děti věnující se prevenci šikany. V roce 2022 vydali knihu se stejnojmenným názvem „Moderní sebeobrana“, která je též zaměřena na informování potenciálních obětí sexualizovaného násilí.¹⁰⁰

Jedním z rizikových faktorů vedoucích ke spáchání sexuálně motivovaného trestného činu může být u člověka přítomnost parafilie. Jak již bylo zmíněno v práci výše, ne každý jedinec, u něhož je přítomná sexuální deviace musí spáchat trestný čin. V posledních letech se určité organizace a projekty zaměřují i na parafiliky a nabízejí jim pomoc, jak se se svým problémem naučit pracovat a předejít tak možnosti delikventního chování. Jedním z takových je projekt „Parafilik“, který nabízí anonymní pomoc a podporu lidem s parafilní preferencí. V rámci projektu je pro ně možnost využít on-line poradnu, poradenství, terapii a také krizovou intervenci.¹⁰¹ Dalšími mezinárodními projekty, do kterých se zapojili vědci

¹⁰⁰ Webové stránky Moderní sebeobrana. [online]. Praha: Houdek, Jasmína a Pavel. Dostupné z: <https://www.moderni-sebeobrana.cz/> [cit. 2024-02-22]

¹⁰¹ Projekt Parafilik. *Národní ústav duševního zdraví*. [online]. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. Dostupné z: <https://parafilik.cz/> [cit. 2024-02-22]

z Národního ústavu duševního zdraví, jsou Bridge¹⁰² a STOP-CSAM¹⁰³, které rovněž nabízejí pomoc lidem s odlišnou sexuální preferencí. STOP-CSAM je prvním projektem svého druhu, který v rámci on-line terapií využívá umělou inteligenci jako podpůrný prostředek pro terapeuta v rámci terapie.

Možností, jak působit na potenciální pachatele, u kterých není přítomna parafilie mohou být například určité programy na zvládání agrese. Jedním z takových je program „Zvládání vzteku“ od Ligy otevřených mužů. Nabízí odborné poradenství s navazujícím terapeutickým programem a je cílen na muže, jež pocítují potíže se zvládáním vzteku vůči své partnerce, dětem či v práci. Cílem projektu je přispět k primární a sekundární prevenci násilí ve vztazích a genderově podmíněnému násilí.¹⁰⁴

Z oblasti situační prevence lze v rámci sekundární prevence sexuální kriminality mapovat riziková místa, která jsou například nepřehledná či málo osvětlená a učinit tak opatření kamerovými systémy či posílení veřejného osvětlení.

4.4.3 Terciární prevence

I po spáchání deliktu je v zájmu společnosti najít účinné nástroje v předejetí dalšímu páčání trestné činnosti a preventivními opatřeními tak naplnit jeden ze smyslů trestní represe. Na terciární úrovni je v první řadě snahou dojít k resocializaci pachatele a také prevenci recidivy. Neméně důležité je pak poskytnout obětem pomoc a zamezit viktimologické recidivě.

Pro pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody jsou vytvářené programy zacházení v rámci Vězeňské služby České republiky. Jedním takovým je program GREPP, který je určený pro pachatele sexuálního zneužívání a násilí na dětech. Cílem programu je uvědomění si dopadů svého jednání, objasnění spouštěcích mechanismů a zdroji trestné činnosti se záměrem předcházení recidivního

¹⁰² Projekt Bridge. *Národní ústav duševního zdraví*. [online] Klecany: Národní ústav duševního zdraví. Dostupné z: <https://www.iterapi.se/sites/bridge/> [cit. 2024-02-22]

¹⁰³ ČERVENKA, Jan. *V boji proti dětské pornografii může pomáhat i umělá inteligence. Čeští experti se zapojili do dvou mezinárodních projektů. Národní ústav duševního zdraví*. [online] In: nudz.cz. Klecany: NÚDZ, 24.10.2023. Dostupné z: <https://www.nudz.cz/pro-media/tiskove-zpravy/v-boji-proti-detske-pornografii-muze-pomahat-i-umela-inteligence-cesti-experti-se-zapojili-do-dvou-mezinarodnich-projektu> [cit. 2024-02-22]

¹⁰⁴ Projekt Zvládání vzteku v ČR – práce s osobami, které se dopouští násilí ve vztazích. [online] Praha: Liga otevřených mužů, 2019. Dostupné z: <https://zvladanivzteku.cz/> [cit. 2024-02-22]

chování. Nejedná se o terapeutický program, jeho smyslem není změna osobnosti účastníka, jde pouze o tzv. program „narovnání“. Délka trvání tohoto intenzivního programu činí 7 týdnů. Po propuštění je možnost absolvovat navazující GREPP 2, trvající 10 měsíců. Ten je již svým zaměřením programem terapeutickým a snahou je dosáhnout u propuštěného změn v jeho myšlení a chování.¹⁰⁵ V rámci resocializačního procesu pachatele existují i nevládní organizace jako například RUBIKON, který pomáhá jedincům při hledání zaměstnání či poskytuje poradenství v oblasti zadlužení.¹⁰⁶ V rámci resocializačního procesu má z vládních institucí také význam Probační a mediační služba České republiky.

Obětem sexuálních trestných činů nabízí v České republice pomoc řada neziskových a nevládních organizací. Pro oběti pohlavního zneužívání je to například spolek Klubovna naděje, Bílý kruh bezpečí nebo Někdo ti uvěří, specificky orientovaný na oběti sexuální zneužívání v církevním prostředí. Další organizace zaměřené na pomoc obětem jsou kupříkladu již výše zmíněný ProFem, Persefona nebo organizace Pod svícnem, zaměřující se na pomoc obětem domácího a sexuálního násilí. Krizovou intervenci nabízí Linka bezpečí či krizové centrum RIAPS. Všechny zmíněné organizace poskytují jak psychologickou, tak právní a terapeutickou pomoc či posttraumatickou péči pro oběti sexuálního násilí.

4.5 Kontrola sexuální kriminality na mezinárodní úrovni

Česká republika je členem několika mezinárodních organizací zabývajících se kontrolou kriminality. Vzájemná spolupráce napříč státy je přínosná zejména z hlediska možných doporučení a přístupů, které si členové organizací mohou v rámci potírání a prevence kriminality navzájem předávat. V této kapitole se podíváme na nejvýznamnější z nich – Organizaci spojených národů, Radu Evropy a Evropskou unii, a jejich aktivity v oblasti kontroly sexuální kriminality.

¹⁰⁵ Vězeňská služba České republiky. Výkon vězeňství. [online] In: vscr.cz. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-hermanice/sekce/vykon-vezenstvi> [cit. 2024-02-22]

¹⁰⁶ RUBIKON centrum. [online] Praha: Rubikon centrum, z.ú. Dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/> [cit. 2024-02-22]

4.5.1 Organizace spojených národů

Tato mezinárodní organizace vznikla v roce 1945, kdy signatářské země ratifikovali Chartu OSN, zakládající smlouvu Organizace spojených národů. Momentálně čítá 193 členských států. Československo jako jedním ze zakládajících 51 členů vstoupilo v téže roce založení organizace, po rozdělení se Česká republika přidala v roce 1993. Hlavním orgánem je Valné shromáždění OSN, jehož členi zastupují každou z jednotlivých členských zemí a jednají o nejdůležitějších otázkách týkajících se např. bezpečnosti, přijímání nových členů či jednají o rozpočtu organizace. Prevence kriminality a trestní represe pak spadá do gesce speciálního orgánu Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost, jež je zřízen pod jedním z hlavních orgánů Ekonomické a sociální rady.¹⁰⁷

Úlohou Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost (dále „CCPCJ“) je především formulace a hodnocení strategických mezinárodních rámců, jak v oblasti prevence, tak v trestněprávní rovině. CCPCJ se schází dvakrát za rok na zasedání ve Vídni, kde projednává otázky týkající se rozpočtu a administrativy a též projednává program setkání Kongresu OSN, který se koná každých 5 let. Posledně konaným byl XIV. Kongres OSN pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost v Kjótu v Japonsku v roce 2021. Na tomto setkání se projednávají důležité otázky z obou zmíněných oblastí. Vytváří se rámce pro tvorbu norem a strategické rámce prevence sloužící jako podklady pro jednotlivé členské země v rámci vytváření vlastní trestní a preventivní politiky.¹⁰⁸ V rámci kontroly sexuální kriminality zde byly projednávány otázky týkající se ochrany dětí před násilím, jejich zneužíváním a vykořisťováním, včetně kriminality páchané v kyberprostoru, bezpečného prostředí pro oběti či prevence domácího násilí.¹⁰⁹ Jednou z nejvýznamnějších norem v oblasti prevence je Směrnice OSN pro prevenci kriminality, která byla předmětem zasedání CCPCJ v roce 2002. Obsahem jsou

¹⁰⁷ OSN. Organizační struktura – ekonomická a sociální rada. [online]. In: osn.cz. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/organizacni-struktura#ekonomicka-a-socialni-rada> [cit. 2024-02-29]

¹⁰⁸ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str. 36-44

¹⁰⁹ Odbor prevence kriminality. Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. [online] 2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx> [cit. 2024-02-29]

standards, ze kterých vychází jak samotné státy při utváření preventivních strategií, tak Rada Evropy a Evropská unie při vydávání vlastních dokumentů.

Dalšími významnými orgány spadajícími pod OSN jsou také Evropský institut pro prevenci a kontrolu kriminality, který se věnuje primárně vyhodnocování projektů napříč státy a informuje o zjištěných osvědčených postupech, nebo Výbor pro odstranění diskriminace žen.¹¹⁰ Tento výbor vydal v roce 1979 Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, kterou Československo přijalo v roce 1987. Je prvním mezinárodním dokumentem zabývajícím se právy žen obecně. V článku 6 této úmluvy nalezneme opatření směřující proti obchodování se ženami a vykořisťováním prostituce žen.¹¹¹

4.5.2 Rada Evropy

Rada Evropy je mezinárodní organizací sdružující celkem 46 zemí. Založená byla v roce 1949, Česká republika se stala členem v roce 1993. Jejím hlavním cílem je „vytvoření společného demokratického a právního prostoru, který zaručuje dodržování lidských práv, demokracii a respektování zákonů“.¹¹² Hlavními orgány Rady Evropy jsou Výbor ministrů, jimiž členy jsou ministři zahraničních věcí členských zemí, a Parlamentní shromáždění, složené z delegovaných zástupců jednotlivých zemí.¹¹³

V rámci Rady Evropy je nejdůležitějším vydaným dokumentem Evropská úmluva o ochraně lidských práv. Zaručených práv a záruk, jež tato úmluva deklaruje, má každý možnost se domáhat u Soudu pro lidská práva, pokud stát, který je touto úmluvou vázán chráněné zájmy poruší. V rámci své činnosti vydává Rada Evropy i mnohé úmluvy, jejichž primárním cílem je ochrana jedince před hrozbami jako je například mučení, násilí či sexuální násilí.¹¹⁴

¹¹⁰ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str. 42, 46-48

¹¹¹ KALENSKÁ, P. Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí – jen další smlouva Rady Evropy? In: ŠIMÁČKOVÁ, K., HAVELKOVÁ, B., ŠPONDROVÁ, P. (eds.) *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, ISBN 978-80-7598-761-7, str. 264

¹¹² SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str. 48

¹¹³ Tamtéž, str. 48

¹¹⁴ The Council of Europe: key facts. *Council of Europe*. [online] Strasbourg: Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-key-facts> [cit. 2024-02-29]

Významnou smlouvou v oblasti boje proti sexuálnímu násilí je Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání, která v České republice vstoupila v platnost v roce 2010. Tato smlouva se dotýká jak oblasti preventivních a represivních opatření, tak intervenčním programům, pomoci obětem či nutnosti speciální úpravy procesních úkonů pro dětské oběti.¹¹⁵ Dalším významným dokumentem je Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, známá také jako Istanbulská úmluva. Té byla v posledních měsících věnována velká mediální pozornost, zejména po vyslovení nesouhlasu Senátu ČR s přijetím její platnosti.¹¹⁶ Ratifikací této smlouvy se stát zavazuje k přijetí všech možných opatření k zamezení domácího násilí, násilí páchané na ženách či jiné genderově podmíněné násilí.¹¹⁷ Dalším cílem je přiměřené potrestání pachatelů a pomoc obětem. I přesto, že se v názvu odkazuje na „násilí páchané na ženách“, chrání tato úmluva jak ženské, tak mužské a dětské oběti domácího i sexuálního násilí.

4.5.3 Evropská unie

Členem Evropské unie se Česká republika stala v roce 2004. Momentálně čítá 27 států a jejími hlavními cíli jsou vzájemná spolupráce členských států v oblastech bezpečnosti, podpory rozvoje, zajišťování a ochrana lidských práv a vytváření demokratického právního společenství.¹¹⁸

V rámci Evropské unie se prevencí kriminality zabývá řada institucí, nejvýznamnější z nich je Evropská síť pro prevenci kriminality, jež byla zřízena Radou Evropské unie. Toto mezinárodní fórum slouží zemím Evropské unie zejména jako prostor ke sdílení a výměně zkušeností a preventivních opatření k předcházení trestné činnosti. Členové tak mohou čerpat inspiraci při vytváření vlastní preventivní politiky skrze osvědčené postupy a posilovat spolupráci napříč

¹¹⁵ *Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání.* [online] Lanzarote: Rada Evropy, 2007. Dostupné z: <https://rm.coe.int/168046e1e9> [cit. 2024-02-29]

¹¹⁶ Deník N. *Senát neodsouhlasil Istanbulskou úmluvu. Ratifikační proces končí.* [online] In: denikn.cz, 24.1. 2024. Dostupné z: <https://denikn.cz/minuta/1337653/> [cit. 2024-02-29]

¹¹⁷ *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.* [online] Istanbul: Rada Evropy, 2011. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680462471> [cit. 2024-02-29]

¹¹⁸ Evropská Unie. *Cíle a hodnoty.* [online] Brusel: Evropská Unie. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_cs [cit.2024-03-02]

státy při kontrole kriminality. Mimo jiné je každoročně pořádanou aktivitou „European Crime Prevention Award“, kde se na zadané téma mohou země přihlásit s vlastním vybraným projektem.¹¹⁹ Poslední ročník se například věnoval problematice obchodování s lidmi.¹²⁰

Nelze opominout také spolupráci v rámci Evropské unie prostřednictvím institucí jako třeba EUROPOL, který se věnuje předcházení a boji proti organizovanému zločinu, terorismu a kyberkriminalitě¹²¹, či CEPOL, jenž se věnuje vzdělávání donucovacích orgánů při prosazování práva.¹²²

¹¹⁹ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4, str. 50-53

¹²⁰ EUCPN. European Crime Prevention Award and Best Practice Conference. [online]. Brussels: European Crime Prevention Network, European Union. Dostupné z: <https://eucpn.org/service/bpc-ecpa> [cit. 2024-03-03]

¹²¹ EUROPOL. O Europolu. [online] Hague: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 11.8.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs> [cit. 2024-03-05]

¹²² CEPOL: Poslání, vize a hodnoty. [online] Budapest: European Union. Dostupné z: <https://www.cepol.europa.eu/cs> [cit. 2024-03-05]

5 Rozhovor

Následující kapitola obsahuje přepis rozhovoru uskutečněného dne 28.2.2024 v Praze s kriminalistou z oddělení mravnostní kriminality SKPV Krajského ředitelství hlavního města Prahy. Na žádost nejsou uvedeny národné respondentů. Obsah odpovědí je pouze subjektivním pohledem odborníka z praxe, neslouží tedy jako podklad pro výzkumné účely. Účelem je především obsah předešlých kapitol obohatit o praktické a aktuální informace a nastínit tak možnou situaci v oboru policejní praxe.

Otázky autora této práce jsou napsány tučně, odpovědi respondentů jsou označeny uvozovkami.

Dobrý den. Mohl byste se prosím na začátek krátce představit, kolik let praxe již máte za sebou a co je náplní Vaší práce?

“Pracuji na Krajském ředitelství Policie SKPV v Praze na oddělení mravnostní kriminality, konkrétně se zabývám případy týkající se dětí do 15 let. Jsem u Policie 15 let, tady na mravnosti jsem 3. rokem. Předtím jsem dělal na mládeži na obvodním oddělení. Pracuji jako operativce, tudíž se hodně pohybuji v terénu, jezdíme zejména do škol, dětských domovů nebo třeba výchovných ústavů. Pracuji hodně s informacemi a podněty právě od pedagogických či výchovných pracovníků a jsme i v kontaktu s OSPOD. Náplní mé práce je především prověřování trestné činnosti mravnostního charakteru, tady na krajském ředitelství už řešíme závažnější trestné činy – z 90 % jsou to případy znásilnění dětí do 15 let. Dále řešíme sebevraždy dětí do 15 let a výjimečně také znásilnění např. ve věznicích, zabezpečovací detenci atd. Občas se k nám také dostane případ týrání s následkem smrti (s dětskou obětí), nebo obchod s lidmi, kde není mezinárodní prvek. Řešíme tu také “klasické” znásilnění dospělých žen, v případech, kde je těžká újma na zdraví.”

Od koho nejčastěji dostáváte podněty?

“Informace se často objevují buď ze školy od školní psycholožky nebo třeba od učitelů s tím, že se jim dítě samo svěřilo o tom, že se doma děje něco divného. Dále

pak z OSPODu, kdy například při návštěvě jim ta situace v dané rodině přijde zvláštní. Následně si promluví s dítětem o samotě – a když mají nějaké podezření, tak také od nich nám chodí informace. Někdy jsou i oznámení přímo od rodičů, když najdou u dítěte nějakou závadovou komunikaci, například na sociálních sítích”

Jak byste popsal děti, se kterými se nejčastěji setkáte? Převládají u nich nějaké specifické vlastnosti?

“Já mluvím nejvíce s chlapci, kolegyňě s děvčaty. Každé dítě je jiné, je to různé a hodně záleží na věku. 3leté nebo 4leté dítě neřekne skoro nic, to maximálně dokáže předvést na demonstrativních panenkách Jája a Pája, co se mu dělo. Oproti tomu 14letý už dokáže o věcech mluvit úplně normálně. Vždy záleží zejména na věku. Takové 6leté dítě nedokáže lhát, nevymyslí si věci tak jak to ve skutečnosti je (ohledně sexu), nemá o tom představu. A vlastnosti... neřekl bych že jsou nějaké specifické vlastnosti, ale třeba u těch dívek je časté že jsou takové uzavřenější, velmi často se sebepoškozují formou řezání. Hodně z nich také prošlo různými psychoterapiemi.”

Setkáváte se i často s tím, že užívají nějaké drogy?

“Ano, velmi často. Zejména co se týče sociálně slabších rodin, ty jsou na to náchylnější. Ono i ty děti jsou často samy problémové, například utíkají z domova.”

Hodně se mluví o absenci sexuální výchovy na školách, že by to zejména z preventivního hlediska mohlo pomoci. Jaký na to máte názor, v souvislosti se zneužíváním dětí, myslíte si, že by to mohlo pomoci, aby například věděli, že to, co se jim děje se dítě nemá?

“Některé oběti přijdou nahlásit trestný čin po pár letech, třeba se jim to stalo v 8 letech a ve 12 letech za námi přijdou. A je pravda, že v některých případech říkají, že v tom věku nechápaly, že se jim děje něco špatného. Je otázkou, jestli by sexuální výchova v těchto případech pomohla. Řekl bych, že dnešní děti v 11-12 letech už zhruba vědí a dříve by se ta sexuální výchova asi stejně nevyučovala... takže je to těžké říct. Na 1.stupni základní školy jsou ty děti nejvíce

zranitelné, a když se jim něco takového stane, tak to nechápou. V tom je ta jejich bezbrannost, nechávají to být, ať se jedná o situace, kdy je někdo hladí nebo osahává, nebo i když to zachází někam dál.”

Když přejdu k pachatelům, se kterými jste se setkal... chci se zeptat, setkal jste se někdy s ženskou pachatelkou?

“Měl jsem určitě ženy pachatelky, ale ne teda trestného činu znásilnění. Co si pamatuji, tak šlo o šíření dětské pornografie. Pak si také vzpomínám na případ kolegů, kdy se žena vydávala za chlapce a přes sociální sítě manipulovala s dívkou a snažila se z ní dostat intimní fotografie. Ale jsou to teda obrovské výjimky. Nikdy jsem neměl znásilnění nebo pohlavní zneužití, kde by byla pachatelka žena, jednalo se vždy o ty doprovodné věci.”

Je v praxi časté, že u sebe pachatelé drží pornografický materiály?

“Ano, úplně běžně u sebe drží dětskou pornografii. Když jsou orientovaní na ty děti, tak je to téměř ve většině případů.”

Občas v rozsudcích čtu, že jednou z polehčujících okolností je fakt, že pachatel spolupracoval, a že se ke skutku doznal. Jak to funguje u Vás, když se s ním setkáváte mezi prvními, opravdu spolupracují?

“Myslím si, že spíš nespupracují, že by se chtěli třeba přiznat. Jsou případy kdy sami vědí že to mají v mobilech nafocené, jak to dítě zneužívali a že zapírat už nemá cenu. Pokud to stojí pouze na výpovědi toho dítěte, tak mlží do poslední chvíle. Často to bagatelizují nebo přehazují vinu na dítě, že za nimi například chodilo samo.”

Ze subjektivního pohledu, jak koukáte na to, že se těmto trestným činům věnuje často mediální pozornost a jaký máte názor na rozsudky soudů, respektive výši ukládaných trestů?

“Z toho, co se objevuje v médiích, je to malé procento případů, co se opravdu stane, takže že by to bylo časté si nemyslím. Myslíme si, že jsou primárně

medializované rozsudky, kde podnět ke zveřejnění dá zmocněnec od poškozeného, s cílem poukázat právě třeba na mírnost trestu nebo že nedostali odškodné. Co se týče trestů, z mého pohledu jsou velmi mírné, ale to je bohužel už dlouhodobý stav. I třeba co se týče sazby za odstavec 3 u trestného činu znásilnění, neviděl jsem nikdy trest vyšší jak 8 let, byť je tam ta sazba 5-12 let. U nás, co se týče těch dětí, možná tím, jak to stojí zejména na slovu toho dítěte, tak se soudy, tím že není třeba jiný pořádný důkaz, schylují k těm nižším sazbám. Byť tomu dítěti věří... ale je to jen můj subjektivní názor.”

U mravnostní kriminality je známý fakt, že je to jeden z nejvíce latentních druhů kriminality. Proč si myslíte že to tak je, v případech u těch dětí?

“K nám chodí nahlašovat trestné činy i zpětně už dospělé oběti. Pokud jde například o nějaké sexuální zneužívání v rodině, tak se s tím třeba už po letech vnitřně “vypořádají” a je pro ně velmi těžké o těchto intimních věcech mluvit a znovu to prožívat. Navíc když je pachatelem člen rodiny, tak se obávají, že vyvolají konflikty v rodině tím, že by to začali řešit. Někdo by jim věřil a přiklonil se na jejich stranu a někdo ne. Jinak co se týče těch malých dětí, jak už jsem říkal, ty to neřeknou, protože to nechápou.“

Setkal jste se někdy s falešným obviněním?

“Stává se to a neřekl bych že úplně málo často, i když se to statisticky nikam nepromítá. Týká se to zejména teda děvčat, hlavně v pubertálním věku. Zažil jsem třeba případy kdy u rozvedených rodičů si dívka vymyslela, že ji otec nějak zneužívá, protože chtěla být u matky, která ji narozdíl od otce všechno dovolila. Do statistiky se to nepromítá z toho důvodu, že se napíše, že trestný čin nebylo možné prokázat, odloží se to a není z toho žádné další řízení pro nějaké křivé obvinění.“

Co si myslíte o připravovaných změnách v legislativě v oblasti mravnostních trestných činů?

“Myslím si, že je to určitě dobrý krok pro skutečné oběti. Vzhledem k té změně, kdy se bude brát dítě do 12 let automaticky za bezbranné, si myslím, že výrazně

naroste počet této trestné činnosti a těžko říct, zda jsme na něco takového personálně připravení. To, co dříve spadalo pod obvodní oddělení půjde k nám a už teď jsme zahlcení. Řešíme v průměru 3 případy denně. Takže trochu to očekáváme s obavou. Teď se bere ta bezbrannost u dítěte okolo těch 8 let, což je pochopitelné, protože dítě v takovém věku opravdu netuší, co se v dané situaci děje. Nemůžu říct, protože nejsem odborník v téhle oblasti, ale dnešní děti jsou dost napřed a z mého pohledu je možná těch 12 let moc. Ale uvidíme, jak to bude vypadat v praxi.”

Jedna z možných druhů kontroly, který jiné státy volí v oblasti sexuální kriminality je tzv. registr sexuálních delikventů, mají ho například v USA. Co si o tomto opatření myslíte?

“Nějaké povědomí o tom mám, stává se nám i že dostaneme informaci od FBI, že nějaký registrovaný pedofil sem do České republiky jede na dovolenou, takže se tu potom třeba více hlídá. Na nějaké věci to funguje ale samozřejmě těžko říct. V USA je jinak nastavená právní legislativa. Určitě by to ale mohlo v rámci prevence potenciálním obětem pomoci. Myslím si ale, že by určitě pomohlo, kdyby se tady zřídil registr, do kterého by se mohly dostat alespoň určité instituce. Jsou situace, kdy si odsouzený pedofil zřídí dětskou skupinu nebo vede zájmový kroužek, protože tu chybí nějaký systém nebo mechanismus, díky kterému by se to dalo zjistit i po “zahlázení”. Což se stát může, protože do školy třeba donese po 10 letech výpis z rejstříku trestů, ve kterém už ale žádný záznam mít nebude a ředitel školy se nic nedozví. V takových případech by to ale vědět měli, může to být potenciálně nebezpečná situace. Poté když se opět dopustí deliktu se to dozvíme až my tady, když si vyjedeme opis.”

Ještě se chci zeptat k ochrannému léčení, jak na něj pohlížíte?

„Sexuální deviace, například pedofilie, se kterou se setkávám, se vyléčit nedá a bohužel i samotnou léčbu se snaží hodně z nich nějakým způsobem obejít. Například u té ambulantní léčby přijdou jednou za 2 měsíce, potvrdí, že léky berou a žádné nutkavé myšlenky nemají. Výsledky testů z krve pak ale mohou ukazovat úplně jinou realitu. Dále jsem se taky setkal s případy, kdy jedinec sice dostane

léky, bere je, jenže chce navázat vztah, najít si partnerku a žít normální život, ale ty léky ho tlumí a nemá erekci. Tudiž, aby mohl fungovat i v tom sexuálním životě si lék párkrát nevezme, s partnerkou mu to funguje, ale po nějaké době na něj opět přijdou nutkavý myšlenky a opět se dopustí deliktu.“

Na závěr mám na Vás otázku ohledně Vaší práce. Co je podle Vás na ní nejtěžší?

„Rozmluvit ty malé děti, člověk má na to jeden pokus, kvůli předcházení sekundární viktimizaci, a buď se zadaří nebo ne. Nemáme nějak více času na přípravu, pokud se třeba dítě špatně vyspí, tak nám prostě nic neřekne. Při prvotním kontaktu nejdříve začneme obecnými věcmi a potom přecházíme k otázkám k případu. Dítě dlouho neudrží pozornost, takže to musíme při přístupu k němu také zohlednit. Druhá věc je taky ta, že musíme vnímat ty osudy... ale to člověk holt musí nějakým způsobem odfiltrovat.“

Závěr

Problematika sexuální kriminality a její kontroly je bezesporu velmi komplexním tématem. Ze shrnutých poznatků preventivních a represivních opatření je patrné, že k efektivní kontrole je zapotřebí vyvážení obou přístupů a jejich vzájemného propojení. Od samotné prevence v rodině, škole a dalších institucích, po činnost orgánů v trestním řízení, trestání a následnou nápravu pachatelů. Rovněž k tomu přispívá mezinárodní spolupráce, které byla v této práci také věnována vlastní část.

Cílem této práce bylo zodpovědět otázky, jakými represivními a preventivními opatřeními lze sexuální kriminalitu kontrolovat a jaké prostředky jsou v rámci kontroly efektivní. Dle autora byly cíle dosaženy na základě zvolených metod, a práce představuje orientaci v problematice, byť jistě není z důvodu komplexnosti vyčerpávající. I tak ale věří, že může být přínosem pro ty, kteří se o této problematice chtějí dozvědět více.

Z představených možných příčin sexuální kriminality je patrné, že je řada z nich úzce propojená zejména s primární prevencí, která je hlavně v rukou rodiny a školy. Je nezbytné se zaměřit na vytvoření ucelené a moderní koncepce sexuální výchovy v České republice. Taktéž autor spatřuje důležitost činnosti nejrůznějších neziskových organizací, které se podílejí na šíření osvěty o této problematice a poskytují pomoc samotným obětem. Velmi zajímavými koncepty jsou i nově vznikající projekty zaměřené na pomoc potenciálně problematickým jedincům.

Velice aktuálním tématem, které bylo zmíněno jak v úvodu, tak i v samotné podkapitole práce, je chystaná novela v oblasti sexuálních trestných činů. Lze předpokládat, že pokud připravované změny vstoupí v platnost, četnost této kriminality naroste. Taková očekávání mají i policejní orgány, což je zřejmé z rozhovoru s kriminalistou z oddělení mravnosti. Otázkou však zůstává, zda jsou orgány činné v trestním řízení připraveni na možný nárůst personálně. Také je otázkou, jak se promítnou chystané změny v praxi a zda se v této problematice nenarazí na potíže v oblasti dokazování.

Autor vidí možné podněty k zefektivnění kontroly jak pro oblast trestní represe, tak pro některá preventivní opatření. Česká justice se dlouhodobě potýká s problémem, že účel trestu není dostatečně naplňován, zejména v rovině individuální prevence. Svědčí o tom i vysoký podíl recidivistů v českých věznicích, které navíc trpí přeplněností. Alternativní tresty také bohužel často nedosahují požadovaných výsledků. Tento stav může více podkopat důvěru veřejnosti v orgány činné v trestním řízení a zhoršit problém již tak vysoké latence. V prevenci je nutné se zaměřit na již zmíněnou reformu sexuální výchovy. Mimo jiné se však pohled na sexualizované násilí musí změnit i v očích široké veřejnosti. Je zapotřebí pomocí diskuse o této problematice více hovořit a zbavit se především fenoménu sekundární viktimizace oběti či bagatelizování sexuálního násilí.

Seznam použité literatury

Monografie

BLATNÍKOVÁ, Šárka, FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. 1.vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1. Dostupné také z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/418.pdf>

BLATNÍKOVÁ, Šárka, FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé*. 1.vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie. ISBN 978-80-7338-153-0. Dostupné také z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/428.pdf>

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

FANGHANEL, Alexandra, MILNE, Emma, ZAMPINI, Giulia F., BANWELL, Stacy, FIDDLER, Michael. *Sex and crime*. 1.vyd. London: SAGE Publications, 2021. ISBN 978-1-5264-9112-1

GREATHOUSE, Sarah Michal, SAUNDERS, Jessica, MATTHEWS, Miriam, KELLER, Kirsten M., & MILLER, Laura L. *A Review of the Literature on Sexual Assault Perpetrator Characteristics and Behaviors*. Santa Monica: RAND Corporation, 2015. ISBN 978-0-8330-9174-1. Dostupné také z: <https://doi.org/10.7249/RR1082>

GREEN, Stuart P. *Criminalizing sex: a unified liberal theory*. 1.vydání. New York: Oxford University Press, 2020. ISBN 9780197507483

GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Kriminologie*. 1.vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-499-2.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7.vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8.vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-395-7.

KRUG, Etienne G., DAHLBERG, Linda L., MERCY, James A., ZWI, Anthony B., LOZANO, Rafael. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization, 2002. ISBN 9241545615. Dostupné také z: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1.

KUTÁLKOVÁ, Petra a KOBOVÁ, Ľubica (ed.). *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?* Praha: In Iustitia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2.

SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality, druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú, 2016. ISBN 978-80-7556-009-4.

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, HAVELKOVÁ, Barbara, ŠPONDROVÁ, Pavla (eds.). *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. ISBN 978-80-7598-761-7.

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-746-7.

VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3.vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

VETEŠKA, Jaroslav a FISCHER, Slavomil. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. 1.vydání. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0731-5.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1.vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

WEISS, Petr a kolektiv. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1.vydání. Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-795-8.

ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Časopisecké články

Georgia M. Winters, Cynthia Calkins, Emily Greene-Colozzi & Elizabeth L., Jeglic. Mental Abnormalities in Sexually Violent Predator Evaluations: Ethical Use of Paraphilic Disorder Diagnoses. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*. 2019, 19(1):1-16. ISSN: 2473-2842. Dostupné z: doi: 10.1080/24732850.2018.1556541

SEJBALOVÁ, P., MARTINCOVÁ, J. Průzkum na téma: Děti ohrožené pornografií a on-line sexuálními agresory. *Psychiatrie pro praxi*. [online] 2021, 22(e3): e34–e46. ISSN 1803-5272. Dostupné z: doi: 10.36290/psy.2021.040

Strategické dokumenty

Odbor prevence kriminality. Ministerstvo vnitra ČR. *Implementační plán Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022-2027*. [online] 2021. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2022-az-2027.aspx>

Odbor prevence kriminality. Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027*. [online] 2021. Dostupné z: https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2021/10/04__spk-2022-2027_strategicka-cast.pdf

Úřad vlády České republiky. Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva. *Teze trestní politiky*. [online] 2021. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf

Jiné dokumenty

Basile K.C., Smith S.G., Breiding M.J., Black M.C., Mahendra R. *Sexual Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements, Version 2.0*. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention, 2014. Dostupné z: https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/sv_surveillance_definitions1-2009-a.pdf

Český statistický úřad. Oběti a pachatelé vybraných trestných činů podle pohlaví v roce 2019. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/151439704/30000420k06.pdf/ca785fec-a1be-4844-8a0e-78b0d8010fa1?version=1.1>

DRÁPAL, Jakub. *Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě*. [online] Praha: Legal Data Hub, 2023. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf

Evropský parlament a Rada EU. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii*. [online] 2011 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093>

Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. [online] 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>

U.S. Department of Justice. *Sex offender management assessment and planning initiative*. [online] Washington DC, 2017. Dostupné z: https://smart.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh231/files/media/document/somapi_full_report.pdf

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí. [online] Istanbul: Rada Evropy, 2011. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680462471>

Veřejný ochránce práv. *Zabezpečovací detence. Zpráva ze systematických návštěv 2019*. [online] Brno: Veřejný ochránce práv, 2019. ISBN 978-80-87949-88-7. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/5-2019-NZ-MKL_Souhrna_zprava_zabezpecovaci_detence.pdf

ZVĚŘINA, J. a WEISS, P. *Doporučené postupy v terapii parafilních sexuálních delikventů*. [online] Praha: Sexuologická společnost České lékařské společnosti JEP, 2012. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/12999/28544/Doporu%C4%8Den%C3%A9_postupy_v_terapii_parafiln%C3%ADch_sexu%C3%A1ln%C3%ADch_delikvent%C5%AF.pdf

Kvalifikační práce

ANDREJOVÁ, Gizela. *Sexuologické ochranné léčení uložené dospělému pachateli*. [online] Rigorózní práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, 2016. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/27722>

Zákonné předpisy

Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání. Rada Evropy, 2007.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád) v posledním znění

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v posledním znění

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v posledním znění

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách v posledním znění

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim v posledním znění

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) v posledním znění

Zákon č. 583/2008 Z. z., o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v posledním znění

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.6. 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.4.2012, sp. zn. 3 Tdo 182/2012

Webové stránky a internetové zdroje

Amnesty International. *Nový průzkum: Postoj Čechů ke znásilnění se lepší, spoluvinu obětem přesto přisuzuje nejméně 40 procent lidí*. [online] In: Amnesty.cz 6.12.2022. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5562/novy-pruzkum-postoj-cechu-ke-znasilneni-se-lepsi-spoluvinu-obetem-presto-prisuzuje-nejmene-40-procent-lidi> [cit. 2024-02-10]

CEPOL: Poslání, vize a hodnoty. [online] Budapest: European Union. Dostupné z: <https://www.cepol.europa.eu/cs> [cit. 2024-03-05]

ČERVENKA, Jan. *V boji proti dětské pornografii může pomáhat i umělá inteligence. Čeští experti se zapojili do dvou mezinárodních projektů. Národní ústav duševního zdraví.* [online] In: nudz.cz. Klecany: NÚDZ, 24.10.2023. Dostupné z: <https://www.nudz.cz/pro-media/tiskove-zpravy/v-boji-proti-detske-pornografii-muze-pomahat-i-umela-inteligence-cesti-experti-se-zapojili-do-dvou-mezinarodnich-projektu> [cit. 2024-02-22]

Česká televize. „*Ne znamená ne*“. *Změna definice prošla ve sněmovně prvním čtením.* [online] In: Čt24.ceskatelevize.cz 7.2.2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ne-znamena-ne-zmena-definice-znasilneni-prosla-ve-snemovne-prvnim-ctenim-345791> [cit. 2024-02-10]

EUCPN. European Crime Prevention Award and Best Practice Conference. [online]. Brussels: European Crime Prevention Network, European Union. Dostupné z: <https://eucpn.org/service/bpc-ecpa> [cit. 2024-03-03]

EUROPOL. O Europolu. [online] Hague: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 11.8.2023. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs> [cit. 2024-03-05]

Evropská Unie. Cíle a hodnoty. [online] Brusel: Evropská Unie. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_cs [cit. 2024-03-02]

Federal Bureau of Investigation. Sex Offender Registry Website. [online] Dostupné z: <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/scams-and-safety/sex-offender-registry> [cit. 2024-02-19]

HODÁČOVÁ, Veronika. Nebezpečí spojená se sextingem. *Policie České republiky.* [online]. Praha: Oddělení prevence Policejního prezidia ČR, 17.8.2022 Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nebezpeci-spojena-se-sextingem.aspx> [cit. 2024-02-22]

International Classification of Diseases, Eleventh Revision (ICD-11) [online]. Verze 01/2024. Geneva: World Health Organization, 2024. Dostupné z: <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en#2110604642> [cit. 2024-02-08]

KONSENT. Pro školy. Primární prevence. Konsent.cz. [online] Dostupné z: <https://konsent.cz/pro-skoly/> [cit. 2024-02-22]

Ministerstvo spravedlnosti. *Poslanci v prvním čtení podpořili redefinici znásilnění.* [online] In: Justice.cz, 7.2.2024. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rozcestnik/-/clanek/poslanci-v-prvnim-cteni-podporili-redefinici-znasilneni-kopirovat-> [cit. 2024-02-10]

Ministerstvo vnitra ČR. O nás. Prevence kriminality. [online] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx> [cit.2024-02-19]

OSN. Organizační struktura – ekonomická a sociální rada. [online]. In: osn.cz. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/organizacni-struktura#ekonomicka-a-socialni-rada> [cit. 2024-02-29]

Policie ČR. Vývoj registrované kriminality v roce 2023. [online] In: policie.cz, 12.1.2024. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx> [cit. 2024-02-12]

Projekt Bridge. *Národní ústav duševního zdraví.* [online] Klecany: Národní ústav duševního zdraví. Dostupné z: <https://www.iterapi.se/sites/bridge/> [cit. 2024-02-22]

Projekt Parafilik. *Národní ústav duševního zdraví.* [online]. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. Dostupné z: <https://parafilik.cz/> [cit. 2024-02-22]

Projekt Zvládání vzteku v ČR – práce s osobami, které se dopouští násilí ve vztazích. [online] Praha: Liga otevřených mužů, 2019. Dostupné z: <https://zvladanivzteku.cz/> [cit. 2024-02-22]

Projekt jaktrestame.cz. Aplikace Jak trestáme. [online] Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here [cit. 2024-02-19]

RANDÁKOVÁ, Růžena. #SayNo! – Celoevropská kampaň proti zneužívání dětí online. *Policie České republiky*. [online] Praha: NCOZ SKPV, 19.6.2017.

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sayno-celoevropska-kampan-proti-internetovemu-sexualnimu-natlaku-a-vydirani-deti-rekni-ne> [cit. 2024-02-22]

Redakce OPK a KOSOVÁ, L. *Kybergrooming*. [online] In: *Prevencekriminality.cz* 19.1.2022. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/kybergrooming/> [cit. 2024-02-09]

RUBIKON centrum. [online] Praha: Rubikon centrum, z.ú. Dostupné z: <https://www.rubikoncentrum.cz/> [cit. 2024-02-22]

The Council of Europe: key facts. *Council of Europe*. [online] Strasbourg: Council of Europe. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-key-facts> [cit. 2024-02-29]

Úřad práce ČR. Podpora zaměstnanosti dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání. (PDU). [online] Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/podpora-zaměstnanosti-dlouhodobě-evidovaných-uchazečů-o-zaměstnání> [cit. 2024-02-14]

Vězeňská služba České republiky. Výkon vězeňství. [online] In: *vscr.cz*. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-hermanice/sekce/vykon-vezenstvi> [cit. 2024-02-22]

Vězeňská služba České republiky. Program zacházení. [online] In: *vscr.cz*. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-valdice/sekce/program-zachazeni> [cit. 2024-02-13]

Vláda České republiky. *Pracovní skupina pro efektivní trestní justici*. [online] Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro_trestni_politiku/pracovni-skupinu-k-trestni-politice-a-koordinaci-opatreni-ke-snizovani-recidivy-v-cr-187531/# [cit. 2024-02-15]

Webové stránky Moderní sebeobrana. [online]. Praha: Houdek, Jasmína a Pavel. Dostupné z: <https://www.moderni-sebeobrana.cz/> [cit. 2024-02-22]

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počty jednotlivých registrovaných (objasněných) skutků – sexuální TČ	24
Tabulka 2 Počty jednotlivých registrovaných (objasněných) skutků – TČ spojené s pornografií	25
Tabulka 3 Podíl jednotlivých skupin pachatelů podle druhu spáchaného TČ (2023)	28

Seznam grafů

Graf 1 Počty vybraných TČ v meziročním srovnání 2013-2023	26
Graf 2 Míra objasněnosti (v %) u vybraných TČ	26